

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	3 frt — kr.
Félévre	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre	2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” czimére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden kedden.

Szives olvasóinkhoz.

Egy évi pályafutás után a „Heti Szemle” a megalapításával kitűzött jogos és nemes ezél tudatában, a jelen politikai helyzet között mindinkább szembetűnő hivatásáról táplált meggyőződésben és a m. t. közönség kitüntető pártfogásában megerősödvé fordul bizalommal az őt éltető közönséghez a II. évfolyam megkezdése előtt.

A végéhez közeledő I. évfolyam és ebben kidomborodott törekvés képezi lapunknak változatlan programját, mely alá sorakozásra hívjuk fel a velünk rokon gondolkodású és törekvésű m. t. közönséget.

A kath. egyházra a közel jövőben nagy feladatok, lehet hogy nagy küzdelmek várnak. Az egyházpolitikai kérdések fogják meghatározni minden valószínűség szerint hazánk politikai helyzetének képét évek hosszu során át a közel jövőben.

Ily körülmények között katolikus ember előtt, a ki egyházának legfontosabb, mert szabadságába, életébe vágó veszélyeztetett érdekeit szíven viseli, lapunk hivatásának fontosságát és szükségességét alig kell fejtegetnünk.

Forrón szeretjük hazánkat, de ép oly forrón szeretjük egyházunkat. Mi azt tartjuk, hogy a kettőnek érdeke sohasem lehet ellentétes. A ki ily ellentétet felállít, az ellensége vagy az egyháznak, vagy a haza jól felfogott érdekének, habár öntudatlanul is.

Mert a hazát a kath. egyház nagy elvei alapították és tették nagygyá a multban s nem csak a történeti alap kipróbált biztossága, de a benső igazság föltétlen érvényénél fogva a jövőben is csak az teheti

nagygyá szellemileg, erkölcsileg és anyagilag is.

Midőn azonban a kath. egyháznak a hazáéval összeforrott emez érdekeit és jogait védjük, nem sértjük, nem támadjuk egyetlen más felekezetnek sem szabadságát, sem igaz jogait, sem nem zavarjuk meg a haza békéjét, mert a békét csak a kölcsönös jogok tisztelete biztosítja.

Ezt — úgy hisszük — egy évfennállása után lapunk teljesen bebizonyította.

Mi nem támadtunk senkit, szigoruan a védelem határai között maradtunk s ebben is megtartottuk a jogos küzdelem azon módját, mely azt hisszük méltányos elvi ellenségeink tiszteletét is kivívta.

Ezt az irányt és modort fogjuk megtartani a jövőben is.

Lapunk az egyház és haza általános érdekeinek felkarolásán kívül elfogulatlan buzgalommal ápolja vármegyénk és városunk összes szellemi, erkölcsi, társadalmi és anyagi jogos érdekeit is. E tekintetben készségesen nyitja meg hasábjait minden jogos érdeknek — s szolgál papagandájával.

Bizalommal fordulunk azért a m. t. közönséghez, kérve a szellemi és anyagi pártfogást a fent megjelölt érdekek előmozdítására.

Lapunk fennállásának s felvirágzásának a m. t. közönségben van gyökere és feltétele. Nem nyereszkedésre van fektetve, ezt bizonyítja példátlanul csekély ára. Minden legkisebb anyagi gyarapodása a lapnak gyarapodását fogja maga után vonni, mert a kiállítás legszükségesebb költségein felül minden jövedelem a lap belső és külső emelésére fog fordíthatni.

Azért kérjük bizalommal lapunk bará-

taít, sziveskedjenek lapunk terjesztésében nemes önfeláldozással a czél érdekéért közreműködni és önmagukon kívül legalább még egy előfizetőt megnyerni ismerőseik körében.

Isten segítse törekvéseinket!

A lap előfizetési ára:

Egy évre 3 frt — kr.

Félévre 1 frt 50 kr.

Negyedévre — frt 75 kr.

Tanítóknak és kézműiparosoknak egész évre 2 frt.

Szatmártt, 1892. decz. 22.

A szerkesztőség és kiadóhivatal.

A család üdve.

Karácsony szent éjjelén a betlehemi szende fény, a hit fénye ragyog minden keresztény családban és mennyei világosságával hirdeti, hogy megjelent „a mi üdvözítő Istenünk kegyessége és emberisége”. Isten Fia emberi természetet vett magára s mint gyenge kised jelent meg a családban. Képzhető-e annál nagyobb szeretet és alázatosság, érhet-e az emberiséget nagyobb felmagasztalás és dicsőség?!

Az ember társadalmi életében van egy feltűnő jelenség, mely kiszámíthatatlan befolyással bír nemcsak egyesek, hanem egész nemze-

TÁRCZA.

Karácsony-est.

Karácsonyest volt, amikor születtem,
Ajándokul a kis Jézus hozott.

Mosolygva álla jó anyám felettem,

Atyám ujjongva karjára kapott

S én az örömben sirni elfeledtem, —

De megtanultam úgy is azt legott,

Midőn lebegve a lét szárnyain

Nem teljesültek gyakran vágyaim.

Főnséges est! Emléked ah, mi drága!

Az Isten is e nap szállt földre le,

Hogy irgalmát kiöntse a világra;

A szeretet s a béke jött vele.

Tél közepén nyilott az üdv virága

S im jászol lett az Isten bölcsője...

A vén idő esodálva áll meg itt

S e percztől újra kezdi éveit.

Karácsonyest volt. A család körében

Ott ültem én is jó meleg szobán.

Anyám mesélve tartott fenn ölében,

A más szobában babrált jó atyám.

Majd megnyilott a nem várt földi éden,

Minőt képzelné sem tudok ma tán:

Ott állt az ábrándok karácsonyfája,

Alig merék fölnézni is reája.

Ki hozta ezt? — kiáltám bámulattal.

„A kis Jézuska s a jó angyalok!”

S kié, anyácskám? „Azt mondá az angyal:

Jó gyermeké!” Én jó gyermek vagyok!

S ujongva vágytam birni mind azonnal,

De jó atyám: „S köszönni ki se’ fog?”

Letérdelénk mind hál’adó imára,

Sirt jó anyám s bámultam én a fára.

Karácsonyest van. Jó atyám a sirban

S a kis család vajh hol, mikép mulat?

Tán épen a karácsonyfa körül van?

S anyácskám mostan is könyet hullat.

De az örömbe nem vegyül-e mostan

Miattam is busongó indulat?

Ki messze tőlök most tán könyezem,

Kit nélkülöznek is, tán nehezen.

Pedig ha látnál mostan, jó anyám,

E vallásos, kedves világban itt,

Hol szeretettel néz mindenki rám —

Nem féltened fiadnak napjait.

Lásd, itten én gyakorta mondom ám:

Ki engemet e szép pályára hitt,

Ki bölcsőmtől kisér, a kised Jézus,

Itt van velem csak még, tehát ne légy bús.

Karácsonyest legyen, karácsonyest

Boruljon én rám a szelid halál;

Ha becsülettel pályám átvezetem,

Pihenjek ott a jászol lábainál,

Hol pólyarongyok közt mosolyga Isten

S egy istállóba szállt az ég alá,

Hol egykor az üdv hajnala nyilott,

Nyiljék az élet én reám is ott.

Hiv a harang éjféli szent misére,

Mint angyalok búbajos éneke, —

Gyermekkorom bölcsődala kisér-e?

Megyek velem, ahova vezet.

Előttem éltem isteni vezére,

Jézuska és a lelkek serege,

Testvér, szülő, barát együtt lesz ismét —

Oh Jézus, add meg e karácsonyestét.

Tóth József.

Sybilla felelete.

Róma büszke tanácsát megtörtem, népét akaratom szolgájává tettem, a világot meghódítottam — én, Octavianus, kit mindenki Augustusnak nevez. Ha e név fölhangzik, remegve teszi le Hispania harezias lakója a fegyvert s vad futásban keres a lóra termett félelmes parthus menekülést. Szobraimmal a köztereket díszítik, tetteimet költők dicsőítik s még a műveiben örök életű Horatius is az istenek közé emel. És mindebben legfőbb gyönyör az, hogy dicsőségemnek és hatalmamnak nem lesz vége, hanem az évek haladtával növekszik.

tek életére. Az első benyomások, melyeket a fejlődő gyermek üde lelke nyer, a környezet, melynek légkörében él, maradandó benyomást gyakorolnak egész lényére. Isten úgy rendelte, hogy a szeretet és vonzalom legyenek irányadók az ember zsenge korában; azért alkotta a családot, azért gyújtotta meg a családban ezen égi tüzet. Ha a kedély mélységét, az érzelmes szív összhangját tapasztaljuk valakiben, nézzük meg a családját, ott találjuk annak forrását, éltetőjét.

A betlehemi isteni kised az emberiség megváltását a családban kezdé meg; azért szállott le a családba, hogy megszentelje azt s eltörölje képéről ama homályt, mely a bűn következtében támadt és az ókor népeinél oly siralmas jeleneteket idézett elő. Mint tehetetlen kised lépett a világba, de Isten hatalmával a családban az isteni szeretet tüzeit gyújtotta meg s azt akarja, hogy mindnyájan magasabb érzelmekre hevüljünk.

A családi szentélyt ostromolják ma a szenvedélyek, a tévtanok, az állami hatalom. És vajon mi lehet oka ezen küzdelemnek? Mert megtagadják a család magas eredetét és rendeltetését. Az embert és az egész emberiséget a földi lét szűk határai közé akarják száműzni. Saját téves eszméjük szerint akarják átalakítani a társadalmat s azért főként a családot, annak alapját támadják meg.

De az igazságért küzdőket egy mennyei szózat bátorítja: „Dicsőség a magasságban Istennek“. Soha emberi kéz nem fogja lerontani Isten művét; mennél nagyobb lesz a küzdelem, annál jobban fog feltűnni Isten dicsősége a család szentségé-

Marius és Sylla, egykor a ti neveteknek is hódolt Italia, de állandó hatalmat teremteni nem voltak képesek, mert nem tudták, hogy ezt a népet procrustes ágyba lehet fektetni, nyujtani, szabdalni tetszés szerint, ha előbb megezírógattátok s álomba ringattátok, mint a hogy én tettem.

Téged pedig sajnállok, te dicső csillag, nemes Cesar, ki most már az istenek tanácsában ülsz a fényes Olympuson! Te azt hitted, hogy a népet lelked nagyságával meghódítod s szemeid jóságos sugarával a szeretet bilincseibe vered. Mennyire csalódtál! Mérgező kígyó a nép, melylyel csupán akkor enyehedsz, ha előbb fogait kiszeded, szilaj paripa, melyet csupán akkor kormányozhatsz, ha zablát teszesz szájába s gyepelőjét vasmarokkal tartod.

Oh, én egészen másképp teszek. Látszólag fegyvertelenül megyek a forumra, de tógám alatt éles tört szorongatok. Az utcákon derült arczal mosolygok jobbra, balra; igen, mert tudom, hogy hű embereim ezrei környeznek, kik intésemre darabokra vagdadják azt, ki reám kancsal szemekkel néz. Rimankodva könyörgök minden tisztujtásakor, hogy vegye le a nép gyenge vállaimról a kormányzás terhét, melyet kegyesen reám ruházott s adja azt méltóbbnak. Sirok midőn, elleneim halálos ítéletét aláírom, hogy ily kiváló embereket kell leküldenem az

nek megvédelmezésében s a betlehemi szende fény bölcseséget, vizsgálást önt a jóakaratu emberek szívébe.

Dr. Kádár Ambrus.

XIII. Leo püspöki jubileuma.

Öt év előtt az egész világról buzgó zarándokok lelkes csoportjai vették utjokat az örök város felé, hogy XIII. Leo szent atyánknak 50 éves áldozó papi jubileumában fiui szeretettel, hódolattal és örvendező lelkesedéssel részt vegyenek. A jubilaris ünnepség az egész kath. világnak, fejedelmeknek is tüntető örömyilvánulása mellett megható módon folyt le.

Ma hasonló czél felé törekvő, még nagyobb szabású mozgalom tartja elfoglalva az elméket és szíveket mind az öt világ-részben.

1893. év febr. 19-én fogja szentséges Atyánk, XIII. Leo pápa, Isten különös kegyelméből megülni 50 éves püspökségének jubileumát. Ritka embernek jut ki a szerencse, hogy 50 éves áldozó papi jubileumát megérhesse. Az 50 éves püspökségi jubileum pedig éppen a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. Gondviselészerű jelenség az, hogy ez a legkritkább szerencse éppen XIII. Leo szent atyánkat éri. Soha senkit méltóbban nem érhetett volna az isteni irgalom e kiváló kegye, mint éppen szent atyánkat, nem csak az egész földkerekségre fényét elhíntó magas állásánál fogva, hanem személyes tulajdonságainak alapján is, mint a ki ily válságos időkben ritka bölcseséggel, rendíthetetlen hitsziládsággal és hódító jósággal kormányozza a világ-egyházat.

Az egész kath. világ érzi annak a kiváló szerencsének egész jelentőségét, hogy az isteni Gondviselés kinyújtotta XIII. Leo életének fonálát egész odáig, hogy püspöksége 50-ik évfordulóját is megünnepelheti. Ezért indult meg az élénk mozgalom mindenütt, a hol kath. szívek dobognak, hogy

árnyak országába s szívem nevet, míg könyveim alaperegnék.

Pedig ha gondolnák, hogy a tapsokkal, melyek beszédeimet követik, megfizetett zsoldosaim tenyerei hozzák mozgásba a levögőt; ha tudnák, hogy midőn a szószékben hozzájuk könyörgök, hogy hivatalaimtól mentsenek föl, reszketek, mint a nyárfalevél, hogy talán kérésem szerint fognak elbánni velem: bizonyára nem egy, hanem ezer Brutus támadna s jaj volna nekem, a kényurnak.

De félre ezen aggodalmakkal! Uralmam szilárdabb, mint Trója vára, melyet isteni kezek építettek. Megteszem most azt, amire régen készülök: isteni nyilatkozat kikérésével peccételem meg a magam uralmának mérhetetlenségébe s családom hatalmának örökké valóságába vetett hitet. Megkérdezem Sybillát.

Nem félek kedvezőtlen választól, mert hatalmas emberek akarata irányítja a végzetet. Lám a végzet szerint Perseusnak az alvilágban kellett volna maradnia s mégis kiszabadítá őt onnan Hercules hatalmas karja: így, ha valamikor balsorsom volt megírva a csillagokban, kitörölték azt onnan tetteim.

De mielőtt a nép előtt megjelennék, előkészitem utamat. Behivem szolgálóimat.

— Septimius, a Caprtolium felé vezető

e jubilaris ünnepséget minél fényesebbé és világraszólóvá tegyék. Ezért készülnek a zarándoklatok minden irányból, hogy a szerető fiak személyes megjelenésök és hódolatuk által nyilvánítsák ragaszkodásukat a szentséges atya iránt ama dicső nagy napon, melyen ő mint félszázados püspök fogja urbi at orbi, vagyis Rómának és az egész világnak osztani a pápai áldást.

Nem a klaszszikus multtal dicsekvő és a századok múkincesit magában felhalmozó Rómának érdekessége vonzza az örök városba a katolikusok millióit; nem a hatalmaknak mozgásba hozott kényszereszközök terelik Róma felé a mindenünnen készülő zarándoklatokat, hanem vonzza és vezeti a kath. szíveket az a határtalan nagy szeretet, melyet nagy pápánk iránt minden nemes kebel méltán és igazán ápol magában.

És abból a tüntető szeretetnyilvánításból, melyet az egész kath. világ készül bemutatni a szent atya előtt jubilaris ünnepén, nem vonhatja ki magát Magyarország sem.

Magyarországnak nem szabad, nem illik hiányoznia és nem is fog hiányozni ott, hol a földkerekség minden részéből megjelenő fényes zarándoklatok fogják a világ előtt bizonyítani a kereszténység fejével, szentséges atyánkkal való szoros összeköttetésüket.

Magyarországnak nem szabad elmaradnia e jubilaris ünnepen való részvételtől, mert mióta első szent királyunk személyében az apostoli czim és jogok kötelékével a magyar nemzetet egyházi tekintetben szoros magához fűzte a szentszék, az apostoli király személyében képviselt magyar nemzet soha sem feledte el a legelső apostollal, az egyház fejével a szilárd kapcsolatot föntartani és ezt tettek által bizonyítani. Ilagymányaihoz most sem lehet hűtlen a magyar nemzet, ha csak azt nem akarja, hogy üres czimnek tekintessék az apostoli nevezet, melyben nincs semmi erkölcsi tartalom.

Magyarországnak nem illik elmaradnia a pápa jubileumi ünnepéről, mert Magyar-

utat minden föltűnés nélkül öt ezer ember foglalja el ruhája alá rejtett fegyverrel!

Meg lesz uram. Kezekedem, hogy ujjongásaiktól remegni fog a hét halom, mintha földrengés rázná, úgy hogy megirigylik az istenek.

— Marcellus, ad tudtul a népnek, hogy a Tiberis iszapos vize gabonával terhelt hajóim sulyától árad, melyet neki szántam!

— Oh Augustus, a te kegyességed csodálatraméltó! — Parancsodra távozom.

Rufus, tedd közhírré, hogy mától számított hetedik napra, tehát a jövő hónap calendáján tizezer gladiator fog circusban harcolni és pedig a polgárok nagyobb örömére sisak nélkül!

Isteni uram! Ilyen öröm nem érte Rómát a nagy Cesar ideje óta. A nép bizonyára hálából oltárt emel tiszteletedre.

Most pedig lictorok előre, a Capitólium felé!

A menet megindult.

Mint midőn tavasszal a havasok tetejéről egy szikla legurult s estében maga előtt tolvá a havat, ez félelmes lavinává valik, mely maga előtt mindent elteperve menydörgésszerű robajjal ér a völgybe: úgy se-reglett a nép folyton üdv kiáltásokat hangoztatva Augustus köré.

— Üdv neked, Augustus, Róma fényes

ország nem feledheti azt, amiről a történet világosan beszél, nem feledheti azt az állandó rokokszenvet és azt a fegyver-barátságot, melyet a római pápák mindenkor tanusítottak a magyar nemzet iránt, valahányszor válságos idők következtek be Magyarországra fölött, a midőn a pápák tetemes pénzsegélyt és vért áldoztak a szorongatott haza védelmére és a kereszténység oltalmára.

De nem is fog elmaradni Magyarországra a pápa jubilaris ünnepéről, mert főpásztoraink lelkesítő körleveleikben a fiui szeretet hangján szólnak papjaikhoz és híveikhez, hogy a ki csak teheti, vegyen részt a most készülő római zarándoklatban, hogy a szent atyának ebben a válságos időben fiainak hozzá való ragaszkodása szerezzon kárpótlást a szenvedett sok keserűségért, melyet az egyház ellenei neki okoznak. És van is élénk készülődés, szervezkedés erre a zarándoklatra mindenütt széles Magyarországon. Van remény, hogy a magyar nemzetnek a nagy napon nem lesz oka szégyenkeznie a többi nemzetek vetélkedő buzgósága és tekintélyes számban való megjelenése miatt. A szent atya várja az ő kedves magyarjait és a magyarok ott lesznek az örök városban, amidőn az egész világ fogja hódolatát bemutatni a világra szóló, páratlan hatáskörrel bíró egyházfejedelemnek. Városunkból és a vidékről is lesznek buzgó és áldozatkész vállalkozók, a kik részt vesznek e magyar római zarándoklatban. A ki teheti, ne is mulassza el a jó alkalmat. Sohasem fogja megbánni a mai forgalom mellett a esekély áldozatot és a kiállott fáradoalmakat.

Akik pedig részt nem vehetnek e zarándoklatban, azok itthon róják le az egyház feje iránt a hála adóját imáikkal és szeretet-adományaikkal. Imádkozzanak a szent atyáért, hogy az irgalmas Isten tartsa meg még sokáig ezt a bölcs aggastyánt, az egyház javára és a világbéke érdekében, melyért oly fényes eredménnyel annyi sokat fáradozott. Imádkozzanak különösen a jubileum nagy napján, a midőn napkeletől napnyu-

napja, szabadságunk oltalmazója, táplálónk, örömünk, üdv neked!

Közöttük haladt az ünnepelt nyájas arezkifejezéssel, szerényen, mint egy kis-leány. Kezével intett jobbra balra s miközben szemében könyvek ragyogtak, meghatottan szólt:

— Barátaim! nem érdemlem meg e kitüntetést tőletek. Ami vagyok, azzá a ti akaratotok teremtett; még ma mindent visszavehetek tőlem. Magasztalásaitokat magamtól elhárítva a római nép nagyságának számlájára teszem.

Gyengehangját tulharsogá a nép szava:

— Üdv neked, üdv neked! Megérkeztek Appolló temploma elé.

A dór stýlben épült nagyszerű alkotványt árnyékos oszlopos folyosó köríté. A körülötte levő kertben egyenes sudaru plátánok, szent körisfák s bus olajfák terjeszték széjjel hatalmas ágaikat.

Gyepadon ült Sybilla, egy már többé nem fiatal magas karsu alak. Szép halvány arca, aminővel csupán Cumae regében gazdag földje ajándékozta meg a boldog halandót, szabályos és szigorú arezvonásokat mutatott; szokatlanul csillogó szemei a távolban tévedeztek, mintha folyton a ködös jövőt fürkésznék; tagjait bokáig érő fehér színű ruha fűdé, melyre szabályos hullámokban omlott alá dus fekete haja; kezében papirtekerest tartott, talán most is a jövőt tanul-

gatig zogni fognak a kath. templomok rangjai és szép harmoniába olvad össze az egész világ buzgó imája:

„Tartsd meg Isten! szent Atyánkat, Krisztusnak helytartóját“.

Dr. S. F.

A francziák karácsonya.

A francia köztársaságnak ugyanesak szomorú karácsonya van.

A karácsony békéje helyett egy óriási, világra szóló botrány és egy olyan iszonyú bünper, a melynél nagyobb e században még nem volt: a Panama-botrány.

Lássuk történetét.

Az a nagy siker, melyet Lesseps Ferdinand a földközi- és veres tengert összekötő suez csatorna megnyitásával 1869.-ben 10 évi óriási munka után elért s ezzel Ázsia és Afrika között a legrövidebb utat megnyitotta, arra lelkesítette a nagy eszű férfit, hogy egy még nagyobb vállalatba fogjon és Közép-Amerikán át az atlanti és csendes Óceánt kösse össze a Panama földszoros átvágásával.

Ez az óriási munka kezdetben 600 millió frankra volt számítva. De Lessepsnek utánjárása, páratlan tekintélye, mely számára a Suez csatorna megnyitása óta a „nagy francia“ nevet vívta ki, oly varázserővel bírt, hogy 1875-ben Párisban elnöklete alatt tartott nemzetközi bizottság lelkesülten fogadta el a tervet, a gazdag francia nemzet vetélkedve kapkodta el a részvényeket s biztosnak hitte, hogy a csatorna 1888-ban a terv szerint már meg is fog nyílni.

Csak hogy ember tervez, Isten végez.

Alig kezdtek hozzá 1881-ben a munkához, a csalódás egymást érte. A csatorna talaja, melyet sajnos, egy magyar ember, Türr István tábornok jelölt ki, rendkívül szilárd volt. Az óriási gépek óriási nehézséggel mozogtak. A mocsaras vidék minduntalan kiáradt. Egész folyókat kellett másfele vezetni

mányozza. Augusztus közeledésére fölemelkedett s méltóságteljesen hajtá meg magát előtte.

Sybilla! Jupiter főpapja áll előtted — vevé föl az érkező remegve a beszéd fonálát — s kívánja tudni ajkaidról a jövőt. Most mutasd meg, hogy nem hiába szentelted szüzességedet magasztos hivatásodnak, nem hiába szedtek ajkaidról már bölcsődben mézet a méhek! Mondd meg, támad-e valaki, aki az én és családom hatalmának fényét, mely a római népe is, elfogja homályosítani? Beszélj nem találsz hitetlen kebelre, mint Cassandra!

— Augustus — válaszóla mélyen fölélegzve Sybilla, miközben hangja búbájosan rezgett, mint Appolló lantja, midőn azt az istenek lakomáinál pengeti — a jövő tudása fegyver, melylyel legtöbbször önmagát sebzí meg a halandó. Ne kívánd, hogy fölemeljem a titokról a végzeteljes leplet, hanem a jövő tudása nélkül bizton küzdj és remélj!

— Nem úgy Sybilla, nem a kíváncsiság hajtott ide engem, hanem a legszentebb, ami szívemet hevíti, a haza üdvé. Ha a római nép boldogsága azt kívánja, hogy az én családom legyen vezetője a jövőben, akkor megtartom gyöngé vállaimon a kormányzás terhét, ámde ha más emberekkel más eszmék inkább boldogítják, akkor térdem állva könyörgök a nép előtt, hogy ment-

és nagy gátakat emelni. Mindez azonban még kis nehézség volt ahhoz képest, hogy a tájék egészségtelen éghajlata gyilkolta az embereket. Csak igen nagy áron lehetett kapni munkást és még is így csak nagy nehezen. A 600 millió frank nagyon hamar eluszott, pedig még alig haladtak valamire.

Ujabb milliókra volt szükség. Ezek azonban már nehezebben gyűltek, de mégis gyűltek és hogy még jobban gyűljenek, meg kellett dolgozni a közvéleményt. Hogyan? Hát a lapok által.

Mert ugyan lehet-e oly veszett ügy, a melyet lelkiismeretlen lapok által a „dicső közvélemény“ nymbusába ne lehetne öltöztetni?

Azonban ez a „méltóságos közvélemény“ árt is szabám a maga véleményének. És így nyelte is el egymásután a százazreket, akár csak, mint a Panama-csatorna. A „Figaro“ 500,000, a Le Petit Journal 300,000, egy 200 előfizetővel bíró lap, a „Telegraphe“, melyet hatalmas pártfogója Freyeinet miniszter ily módon akart megmenteni a bukástól 200,000 francot, a Radical 100,000, a Paris 80.000, a Matin 50.000, a Gaulois 45.000, a Journal des Débats 40,000 frankot fizettetett magának a vállalat támogatásáért.

Ez azonban még semmi. Maguk a miniszterek, szenatorok, hirneves képviselők sem adhatják ám oda ingyen támogatásukat ily világraszóló nagy vállalatnak. És megkezdődik a százazrek vándorlása a miniszterek, szenatorok, képviselők, világfiak zsebeibe is.

A vállalat azon veszi magát észre, hogy már csak kamatba 10 milliót fizet és ez rohamosan nő s már 1 ezer és 400 millió frankja van belevetve a csatornába, pedig az még részben sincs megásva.

Végre 1889-ben kimondja a esődöt s mivel Amerikának Kolumbia állama csak 1893-ig adta meg az ásásra az engedélyt s meghosszabbítást csak úgy hajlandó adni, ha a munkához még e határidő előtt újból hozzákezdének, amire alig van kilátás, a részvé-

sen föl nagy felelősséggel járó kötelességeimtől.

Sybilla az előtte állóra átható tekintetet vetett, melylyel lelke mélyén látszott olvasni s azután szárazon mondá:

— Ha minden áron akarad tudni a jövőt, ám kövess!

A nép a templom előtti téren állott, az előkelők Augustussal az előcsarnokban foglaltak helyet, Sybilla a háromlábú székre, a tripusra ült.

— Nagy Apolló fia — így kezdett könyörögni égfelé tartott kezekkel a papnő — te, aki aranyos kocsiddal naponta végig hajtasz az ég boltozatán, ki világosságot árasztasz, a sebekre gyógyító irt adsz, a jóst és költőt megihleted, tárd föl a jövőt!

E szavak után sötétszínű gőz gomolygott a templom mélyéről fölfelé, mely a papnőt homályba borítá. Egyszerre arca kipirult s szemei világítani kezdtek, mint két tüzgolyó, székén jobbra-balra ingott s kezeivel hadonászott, míg hajszálai úgy nyüzsgtek feje körül, mint a Gorgó kigyói. Zuhanás hallatszott s utána a nézők Sybillát a márványpadlaton látták, amint habzó szájjal ott vergődik értelmetlen szavakat mormolva.

De egyszerre megváltozott az egész látvány.

— Oh menyeeiek — hallatszék érthetően a papnő szava, miközben egy tulvilági

nyesek valószínűleg még azt a rengeteg öszszezet is elvesztik, a mit eddig belefektettek.

Hát ez nagy szerencsétlenség tagadhatatlanul, de csak szerencsétlenség, ha a veszteségért senkit sem lehet okolni, legfeljebb a mostoha körülményeket, vagy a jószándóku ugyan, de gyarló emberi belátást. Csakhogy a bukást nemcsak ezek okozták, hanem, amint mindinkább kiviláglik, az emberi gonoszság és jellemtelenség. A milliókba kerülő megvesztegetés és megvesztegethetőség.

És itt kezdődik a világraszóló botrány, minőt e század még nem látott.

Miniszterek, senatorok, képviselők állnak a vádlottak padján. A beavatottak egymásután rántják le a leplet s naponkint majd egy miniszter, majd egy senatort, majd egy más neves addig tisztelt férfit, a „becsületrend“ nem egy kiváló viselőjét falják föl sensatiós leplezéseikkel.

Rainach miniszter azon 12 üveg méregből, melyet folyton házában tart, (ah! mily kínos lehet a nem igaz keresmény!) atropinnal mérgezi meg magát, miután látja, veszve a becsület.

A parlament tejhatalmu vizsgáló bizottságot küld ki, a mely alig hallgatja ki az egyik leplezettet, másnap már új dolga akad, az új leplezéssel. És ez így foly napok óta, úgy, hogy elnöke Brisson is már odahagyni készül.

A Loubet kormány, mely alig pár hónapja bírja a hatalmat, bukik a botrány miatt.

Az új Ribot-kormány alig alakul meg nagy nehezen s pár nap múlva új pénzügyminisztere, Rouvier már kénytelen lemondani és a miniszteri székből a vádlottak padjára ülni.

Lesseps a 87 éves öreg „nagy francia“ óriási bűnpörbe fogva.

Eiffel, a világhírű francia, kinek tornya az eget verdesi, földre tiporva.

Carnot-elnököt alig tudják tartani az elnöki széken.

Ribot az új kormány feje kérve kéri

lény méltóságával a padláról fölemelkedett — mily csodás változás fogott elő! A fojtó gőz eltűnt körömből, a kínos érzés megszűnt gyötörni s egy magasztos, édes érzélem fogja el egész valómat. Érzem, hogy nem az a demon szállott meg, akihez imádkoztam, hanem egy sokkal hatalmasabb és kegyesebb ismeretlen Istenség. Most látom tisztán a jövőndöt.

A jelenlevők csodálkozva nézték a megfejthetlen változást.

— Augustus! — emelé föl szavát egy isteni küldött öntudatával a papnő — te kívántad tudni a jövőndöt; halljad tehát! Az, aki nálad végtelenül hatalmasabb lesz, aki kegyes pártfogása alá veszi az egész világot, aki megszabadítja majd az emberi nemet nyomorától s boldogságot ültet minden jóakaratu szívébe, már megszületett. Tekints föl az égre! Mit látsz ott?

— Ah Istenek! Ébren vagyok-e, vagy álomképek állottak lelksizemeim elé? Megnyílt a menny s abból karján egy csecsemővel egy kimondhatlan szépségű szüz lépett elő, ki szánakozó kegyességgel tekint reánk. Ilyen csodaszép, szende, szüzies nő nincs a földkerekségén, csupán egyetlen egy, kit távol keleten a jeruzsálemi templomban láttam egyszer s emlékéit nem töröli ki lelkemből az életnek semminemü viszontagsága sem, és te isteni gyermek, ki e szüznek keblén pihensz, te leszesz egykor a

párthiveit, a köztársaságiakat az országgyűlésen, mely hetek óta csak a botrányt tárgyalja: „Uraim, hideg vér, egyetértés. Veszélyben a köztársaság! Ne hagyjuk elveszni!“

A leplezések pedig hidegvérrel, lassu adagokban, de rendszeresen és folyton tovább folynak s ki tudja hol állnak meg.

Ime a francia köztársaság képe karácsonykor.

A Jézus békéje távol van tőle, mert rég száműzte Jézust.

És mit tartott meg helyette? A „becsületrend szalagját“. Ott piroslik a vádlottak mellén, de csak a szallag.

A becsület? Az a — Panama csatornába van temetve.

S.

A szatmári püspöki székesegyház stílusa.

1.

Mielőtt értekezésem tulajdonképeni tárgyáról szólanék, röviden ismertetni fogom a templomok azon főbb építési rendszereit, melyek a magyarországi templomok építésénél érvényre jutottak, — hogy egyrészt bírálatát adjam saját állításaimnak, másrészt felsorolván az egyes építési rendszerek legjellemzőbb sajátosságait, köpessé tegyem a szíves olvasót arra, hogy beható megfigyelés után önmaga is megállapíthassa valamely templom építési rendszerét. —

Időre nézve az ó-keresztény építési rendszer az első, melynek jellemző sajátosságaival az ó-keresztény bazilika ismertet meg bennünket. Az ó-keresztény bazilika főrésze a bejáratall szomban levő félkörű fülke (aspis), melyben az oltár áll. A templom belseje egy közép és két oldal hajóra oszlik. A vízirányos gerenda menyezeti közép hajót az oldalhajóktól, melyek fél oly magasak, oszlopok vagy pillérek választják el. Előfordulhat azonban az az eset is, hogy a közép és oldalhajókat a félkör alakú fülkétől még egy

világ ura! Minő isteni fenség ül homlokodon! Minő végtelen szeretet sugárzik ki szemeidből! Minő kegyesség ömlik el ajkaid körül! Aldólag emeled föl kezeidet. Növekedj te isteni gyermek! Egyesítsd kezeidet. Növekedj te isteni gyermek! Egyesítsd kezeidben Jupiter villámain, Neptunus szigonyát, az alvilág urának kormány pálcáját! Jöjj el főképen azért, hogy nyugalmat adj szívünk szenvedélyektől fölkorbaesolt tengerének! Ha te fölemeled zászlódat, én leszek legelső tanítványod, leteszem álarcomat s szolgálóddá szegődöm.

— Uram! — kiáltják rémulve a körül állók — Apollo szobra összeomlott.

Augustus oda tekint. A dolog való. Rémullet fogja el s kiáltja:

— Menjünk innen, mert itt Istenek harcznak egymással!

Sietve megindulnak.

Amint az előcsarnokból kiérnek s feltűnik szemeik előtt a forum hatalmas építményeivel, a hiúság s egyéb szenvedélyek e küzdő tereivel, Augustus összeszedi magát, homlokára üt s fölkiált:

Én szerencsétlen! kiestem jól betanult szerepemből. Álarcomat eldobtam.

Barátaim! Álljatok meg egy szóra! Láttátok az égi jelenést?

— Semmit sem vettünk észre.

— Hallottátok szavaimat?

— Igen.

kereszthajó választja el. Torony ritkán fordul elő, legfeljebb haranglábként a templom mellé építve. Éles ellentéte e templomok egyszerű külsejének a diszes belső, melynek legsajátosabb disze a mozaik kép.

A román építési rendszerben épült templom négyszögű alaprajza egy közép és két oldalhajóra oszlik, melyeket oszlopok vagy pillérek választanak el egymástól. A középhajó kétszer oly széles és rendszeren kétszer oly magas, mint az oldalhajók. Ezeknek keletfelé irányzott végét félkör alakú vagy sokszögű fülke zárja be. A közép- és oldalhajókat kereszthajó szelheti át, melynek zárása azonban sohasem félkörű. Sajátos jellemző alakulása a román templomnak, hogy a tornyok, melyek a mellékhajók homlokzatából emelkednek ki, szerves összefüggésben vannak a templommal. A két torony között emelkedik a homlokzat, mely felül háromszögű oromfalban végződik. A homlokzat legkiválóbb része a főbejárat, melyet a román építés nagyszerű diszkapuvá fejlesztett ki. Ennek nyílása belülről kifelé tetemesen tágul és változatos alaku és diszú oszlopaival, ezen oszlopokon nyugvó kör vagy csúcsívoival a homlokzat falából kiszökő külön keretet alkot. A homlokzatnak másik disze az oromfalban nyíló kerék ablak. Jellemző részlete a román templomnak a külső falakat határoló párkány alatt végig futó igen változatos ékítményű öv, mely többnyire félkörívekből, vagy a falakat mezőkre osztó függélyes vonalakból áll. Az ablakok sarkain, melyek mindig félkörívesek, féloszlopok szoknek ki. A templom menyezete lehet vízirányos, mint a bazilikánál vagy félkörívű donga, kereszt vagy csucsíves boltozat. A középhajót nyeregvető, a középhajónál alacsonyabb oldalhajókat, ezeknek falához támasztott félereszű tető fűdi. A templom belsejében a szerkezetnek és diszitménynek legkiválóbb tényezői a nehézkes zömök arányu, sokféleképen alakuló oszlopok és pillérek.

Szlavniks György.

— Kérlek benneteket, ne tulajdonítsatok semmi jelentőséget annak, amit hallottatok! Istenemre! A templom átkos gőze megzavarta agyamat, lábaimon sem bírok állani, hordszéken vitetem magam haza.

De mielőtt a teljesen elzárt hordszék függönyét elrejténék a kísérek szemei elől, kőrőleg fordul az egyik mellette állóhoz:

— Valerius! Jelentsd a népnek, hogy az istenekkel titkos beszédem volt.

Még egyszer visszafordul s kérdi:

— Mit csinál Sybilla?

A papnő térdeire omolva imádta a jelenséget, mely akkor tűnt el az égről.

Bagossy Bertalan.

Karácsonyi ajándok.*)

„Puer vatus in Bellehem,
Unde gaudet Jerusalem.“

Egy kis gyermek született ma,
Reszket, pályákba takarva.
Vigad a föld és az eget
Örömtelven zengedeznek.

Ő vezére, fénycsillaga
Lesz népeknek és alatta
Boldogságot, üdvöt lelnek,
Kik átána hön epednek.

*) Vonatkozással a Wekerle: „polg. házasság,“ „állami anyakönyvezés, s a zsidó receptiója“ stb.-féle kriszkindlikre.

Hazánk.

— **A püspöki kar** nagy fontosságú értekezlete decz. 15.-én tartatott meg Budapesten. Jelen voltak az összes érsekek és püspökök, háromnak kivételével, kik igazolták elmaradásukat. A több napi tanácskozáson elhatározta a püspöki kar, 1) hogy a kormány egyházellenes programjának hitelvbe ütköző és politikai szempontból is hazánkra nézve káros pontjaival szemben álláspontját a pápa ő szentségéhez, a király ő felségéhez és a kormányhoz külön-külön terjesztendő emlékiratban fejti ki. 2) A főrendiházban a kath. főrendekkel együtt a kormány veszélyes törekvései ellen opositiot fejt ki. 3) A kath. alsópapság ellátásáról az állam segélyének igénybevétele nélkül saját maga gondoskodik, e célból 10 millió frtot vesz kölcsön s táblázatot be az egyházi javadalmakra. 4) Ezen ugynevezett congrua-alap kezelésére Budapesten egy felerészben egyházi, felerészben világi tagokból álló 140 tagu központi testületet szervez, a mely képezné a kath. autonomia központi szervezetét és gyakorolná a főpátronatusból kifolyó jogokat a kath. egyház alapjai, iskolái stb. felett, melyeket eddig jogtalanul a kormány kezelt. 5) Ezen utóbbi két határozat részleteinek megállapítása végett a püspöki kar 15 tagu bizottságot küldött ki, melynek tagjai: Schlauch, Schusztar, Steiner, Hornig, Dessewffy, Firczák püspökök, Fehér Ipoly főpát, a világiak közül eddig: a főrendi házból: Zichy Nándor gr., Eszterházy Miklós Móricz gr., a szabadelvű pártból: gr. Csáky Kálmán, a nemzeti pártból: Nagy István, a függetl. pártból Polonyi Géza, az Ugronpártból: Györffy Gyula. 6) Kimondá továbbá a püspöki kar, hogy az orsz. kath. gyűlésnek tartását helyesli, idejét ő határozza meg. 7) Az orsz. tanitógyűlés megtartását elfogadja stb. Látni való ezekből, hogy a kath. egyház megtámadott fontos érdekeinek védelmében a főpapság, főrendiház, alsópapság és buzgó világiak egyek és készek fölvenni és megvívni a küzdelmet a kormánynak könnyelműen megindított veszélyes politikája ellen.

— **A világi anyakönyvezés**, melyet a kormány programmul tűzött ki, a számítás szerint 7 millió 300.000 frtba kerülne, nem számítva a külön helyiséget, mert e fontos okiratok számára jól biztosított helyek keltenek. És mit érne el az állam e felesleges

*Boldogított minden népet,
Mely csak szent körébe lépett.
Üdv virága fejtett ott ki,
Hol a lélek kész volt hinni.*

*Boldog volna most is a nép,
Ha Jézushoz szitana még.
Ha Istennek szívből élne,
Törvényt megsértni félne.*

*De az ember unja a jót,
A szépet s örökkévalót.
Roszra tér át, változtatva,
Az örökbecsüt elhagyva.*

*Uj idő jött, torz eszméknek
Csemetéit termé az meg.
Torz eszméknek csemetéi
Égig akarnak fölérni.*

*Uj bálvány, uj hamis Isten
Tolja fel magát aközben.
Hódít erre, hódít arra,
Dönt sok lelket kárhozatba.*

*Balga népség, könnyelmű had!
El ne bízád végleg magad.
Jézust féld s ne távozz tőle,
Mert lakolni fogsz te dőre.*

Kázmérft Antal.

Krisztina svéd királynő megtérése.

A közelgő karácsonyi szent ünnepek eszembe juttatják a világtörténelem egy ki-

nagy kiadással? Az anyakönyvek megbízhatatlanságát.

— **A pozsonyi főispán** Zichy József gróf a megyegyűlésen feltűnő beszédet tartott, melyben kijelenté, hogy állásában csak azért marad meg, mivel kilátás van a szabadelvű és nemzeti párt egyesülésére. Aggodalmat kelt azonban benne a kormány egyházpolitikája, s megmaradását mint a hazának, de egyházának is buzgó hive, attól teszi függővé, minőformában fogja a kormány az egyházpolitikai kérdéseket megoldani.

— **Szvorényi József** ciszterczita tanár, több magyar irodalomtörténeti munka szerzője s legutóbb az egri főgymnázium igazgatója, 76 éves korában elhunyt. Szvorényi egy félszázadnál tovább állt a művelődés szolgálatában s több nemzedéket nevelt föl hazafias irányban. Nagy tudományu ember, jó hazafi s a kath. egyháznak kiváló papja volt. A ciszterczita rend és a magyar közoktatás egyik legnagyobb alakját vesztette el benne.

Külföld.

Négymillió katona. Németországban most tárgyalják az új javaslatot, a mely a hadsereget 4 millió 500,000-re akarja emelni. E szerint Németországban minden hatodik férfi, sőt még ebből is leszámítva a betegeket, gyermekeket és öregeket, minden férfi katona lenne. Ezzel szemben csak az a kedvezmény, hogy a szolgálati idő 3-ról 2 évre szállíttatnék le. De az óriási költség miatt még is ellene vannak a pártok s kétes e javaslat sorsa.

— **Spanyolországban** megbukott a konzervatív kormány és helyét az új Sagasta-féle liberalis kormány foglalta el f. hó 9-én. Sagasta miniszterelnök azonnal feloszlatja a kortest (országgyűlést) és új választásokat rendel el február végére.

Egy megtértek halála. Malatesta herezeg, ki 1823-ban részt vett, egy a pap ellen intézett fölkelésben a Romagnában, meghalt 86 éves korában Aiguahelleben mint trappista, szerzetesi neve Antal volt.

Vidék.

— **Nagy-Bányán** Weckerle miniszterelnököt újból egyhangulag képviselővé választ-

magasló momentumát: a híres Gusztáv Adolf leányának conversióját.

A nagy svéd rengeteg ambíciójának a világoralmi törekvések terén, nem lépett örökébe leánya, Krisztina; mert míg a svéd európai hegemonia megalkotója a római császári korona után nyújtá ki kezét s mindent absorbeáló intoleranciájával a lutheraznizmus exclusivítására törekedett Germaniában: addig Krisztina a classicus és európai műveltség magasan szárnyaló színvonalán álló hölgy távol az uralomvágytól és a protestantizmusért való lelkesedéstől, lelkének bensejében az abszolút igazság verőfényének melege után sóvárgott.

Ki tagadhatná meg az isteni kegyelem csodás malasztjának hatását a királynőre? Nevelője, Matthiä, atyja tudós hitszónoka, környezete a telivér protestantizmus türelmetlen előharczosaival, kik őt csak a katholicizmust gyűlölni tanították s ime az isteni kegyelem szerte pattantja a lelke köré kovácsolt vasbéklyókat, sőt az igazság s élet útjára kalauzolja.

Gusztáv Adolf elesett Lützennél 1632. nov. 11-én s a megürült trónra leánya, Krisztina lépett (szül. 1626. decz. 8-án) 6 éves korában.

Mivel az atya leányában országának nem fejedelemtől, hanem férfias királyt akart adni, férfias neveltetésben részesítette. Nevelője a kitűnő tehetségű uralkodónőt a tudó-

tották. — Turman Olivér polgármester a közigazgatás terén szerzett érdemei elismerésül a királyi tanácsosi czimmal lett kintüntetve.

— **Felső-Bánya.** A kath. legényegylet mult heti színelőadása szépen sikerült, a tagok igen jól játszottak; a bevétel 37 forint 33 kr. — Adám Sándor városi kiadó, a legényegylet buzgó tagja és pénztárosa meghalt. — A „felsőbányai szegény iskolás gyermekeket segélyező egylet” a különböző felekezetek iskoláinál 70 forint értékű ruhát és lábbelit osztott ki a sz. karácsonyi ünnep alkalmából; a helybeli „műkedvelő színtársulat” pedig 14 pár csizmát ajándékozott a 3 felekezet iskoláiban; Hanzulovits Józsefné, kinek kis fia a r. k. iskola II. osztályába jár, kis fiának 5 szegény iskolatársat öltöztette fel az ünnep alkalmából.

— **Józsefháza.** „A tek. nemes vármegye a vasárnap megszentelésére vonatkozó törvényt ignorálván — f. hó 11-én azaz vasárnapra, a józsefházai határban — az állítólag, de valóságban nem létező dúvadak kiirtására hajtóvadászatot rendelt el, mely nagy hűhóval 33 uri puskás jelenlétében, s vasárnap reggel összedobolt 80 hajtó segélyével meg is tartatott. Az eredmény várakozáson felüli volt, a mennyiben 1 őz, 1 róka s 6 nyul esett zsákmányul, s ezeknek öröme volt aztán nagy áldomás, miből a hajtóknak is bőven jutott. — S így történt, hogy Huszti György — különben józanéletű oláhatyafi — potyához jutván oly nagy mértékben részesítette magát a szeszből, hogy lábai a szolgálatot felmondták — s nem birt hazajönni, hajtótársaitól elmaradt az erdőben. — Nem jött hazal Hétfőn reggel a községi bíró kirendelte a községet fölkeresésére a szerencsétlennek, — kinek nyomaira, hol el-el bukott s feküdt, rátaláltak, — de őt magát a mai napig sem találják, jöllehet már hat napja hogy mindig keresik. — Özvegye, s két árvája siratja a szerencsétlen véget ért embert.

— **Tövisfalva.** Folyó hó 7-én este 10 órakor 4 munkás jött haza gyalog a 3 órányira fekvő Polenáról Tövisfalvára. Amint Szolyvára értek, egyikök előre sietett, hogy a 45 percznyi gyalogutat kettőztetett léptekkel tegye meg. Az utolsó ház tövében levő román kath. temető elé érve, a széles országúton társai után nézett, de azok jó messzire elmaradtak tőle. Mire a munkás tovább sie-

mányok minden ágába bevezette s oly sikerrel, hogy Krisztina a tudományok és művészetekben később egyedüli örömét találva, a magas idealismusért rajongott csupán. A tudósokkal levelezésben állott s mint Mátyás király a renaissance iránt való lelkesedésében, őket fejedelmi bőkezűséggel támogatta.

Férjhez menni soha sem akart, mint az angol Erzsébet. De míg azt, ki a szenvedélyek lángjainál szivesen melegegett s a világgal szemben hypocritáskodott, alantjáró érdekek vezették, addig amaz a legtisztább legfenségesebb eszményeknek való háboríthatatlan áldozhatás czéljából mondott le a házasság élet boldogságáról.

A lutheranus vallás hittételei magasra törő lelkét hidegen hagyták, az udvari hitszónoklatok fárasztották, mélyen érező szíve egy más világ után epedett, melynek tiszta szent fénye, magasztos békéje, örök igazsága és csalhatatlansága a skepsis rémeit elüzi, a nyugalom s üdvösség olajágát kinalgatja.

És a Gondviselés segítségére sietett. Bourdelot a francia orvos, ki a királynőt súlyos betegségéből kigyógyította, megismertette vele a katholicus egyedül üdvözítő hit dogmáit s a királynő az elfogultság kódének eloszlása után mohó vágygyal élvezte a világitó nap fényözönét, mely sejtelve titkos epedésének immár ígéret földén őt önmagának visszaadta. További oktatói valának Macedo Antonio jezsuita, a portugali követ

tett. Egyszerre csak a sötét éjben egy még sötétebb tárgyat lát a vastag hóval fedett utmenti árokban. A munkás meghökkent. Ijedve kiáltott rá s ijedelme fokozódott, mert a sötét tárgy megmozdult, lassan feléje sompolygott s lámpásul egy ragyogó szempárt tartott a magányos vándor elé. A munkás a halotti esőndben meredt szemekkel nézett vele farkaszemet s rémülve mormogta magában: wolf. Még bot sem volt nála, hogy a hatalmas fenevadat elnógassa magától, mire eszébe jutott, hogy ő nincsen magában, mert 3 társa hatul jön. Azért visszairamodott társaihoz. De a farkas sem volt rest, hanem azt gondolta magában, hogy no utána, ki tud jobban szaladni, nyomában mindenütt a lélekszakadva futónak és kétségbeeső kiáltozónak a halottak birodalmának hosszában, miglen a 3 társ a zaj által figyelmeztetve attackirozott segítségére nem sietett és német és tót átkok kíséretében a támadó farkast vissza nem szalasztotta a szembelevő hegy-lánczra.

Az egészben az a rendkívüli, hogy december első felében emberlaktá hely közelében farkas e vidéken embert soha nem támadott, különösen nem az országuton. Mert a kárpátok itt elterülő rengetegeiben csorda és farkaszámra él a szarvas, őz és vadiszó, miből a farkas gazdag diézmát vesz.

— **Fernezelyen** sulyos szerencsétlenség történt. Egy Kisbányára való fiatal oláh bányamunkás zsákban puskaport szállított N. Bányáról. Fernezely községbe érve betért az ottani kovács műhelyébe, hogy pipára gyujtson. A műhelybe lépve a kovács izzó vasdarabja a vállán levő puskaporos zsákhoz ért, mire a nagymennyiségű puskapor felrobbant s a fiatal bányamunkásról leégette a ruhával együtt a húst is. A kovácsnak pedig mindkét szemét kiégette a fellobbanó puskapor. Még három más ember is szenvedett sulyos sérüléseket, kik szintén a műhelyben voltak.

— **Ungvár.** Az „Ungvári Közlöny“ szerkesztését Schürger Ferencz ungvári főgymnáziumi tanár vette át. — **Ember János,** ungmegyei segédtanfelügyelőt állásában véglegesítették. — **Ungváron** fogyasztási egyesület alakult e hó 11-én. Elnökévé Török József grófot választották meg. A tagok száma 117.

— **Királyháza.** Az ugoesai róm. kath. esperesi kerületi papsága ugy a maga-, mint a rokonok nevében fájdalommal tudatja, hogy Krisztusban szeretett testvérük **Ducsnovszky István,** beszterezébánya-egyház-

káplánja s más két jezsuita, kik mint olasz nemesek éltek a svéd földön, hol életükért minden pillanatban remegniök kellett a protestans türelmetlenség miatt. (Gusztáv A. egy jezsuitát, ki Svédországba merészelt hajózni, vérpadra vitetett, két convertita katonáját főbe lövette.)

Krisztina a katolikus vallás iránt érzett ragaszkodásában napról-napra megerősödve, elhatározta, hogy trónjáról lemond, Rómába vonul, hol lelke üdvének munkálása és első szerelme: a tudományok és művészetek háborítlan művelése leszen foglalkozása.

S valóban 1654. június 16-án a koronát letette s évjáradékul 200,000 tallért kötvén ki a maga számára, 5 nappal később elhagyta Stockholmot s előbb Hamburgba, majd Brüsszelbe ment, hol decz. 23-án a kis Jézus születése előtti napon lelke összes meggyőződését szavakba öntve, boldogságának hangsúlyozásával Albrecht főherczeg s néhány előkelő spanyol jelenlétében egyelőre titokban letette a katolikus hitvallást egy domonkos szerzetes kezeibe.

A nyilvános és ünnepélyes visszatérés Insbruckban történt 1655. nov. 3., hova VII. Sándor pápa a szükséges jurisdictióval Holsenius Lukácsot küldte.

Krisztina conversiója óriási szenzatiót keltett a protestans világban. A protestan-

megyei áldozár, öt év óta királyháza káplán, életének 51-ik áldozárságának 27-ik évében, 8 napi ker. türelemmel viselt szenvedés és a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után, folyó évi december hó 17-ikén esti 8 órakor elhunyt, Az Ö. V. F. N.

— **Mező-Petri.** f. hó 20-án vármegye bizottsági tagokul Brázay János és Jordán Károly plebánosok választották meg.

— **Ungvármegyében** a törvényhatósági bizottsági tagok választása f. hó 16-án történt. Ez alkalommal a lelkeskedő papságból számosan választották meg, így Ungváron Hehelein Károly Károly apát-főesperes K. Zalaeskán Tahy Abraham, Szürthében: Sirulszky Gynla, Tibán Csehticzky József, Eörben: Laurenszky Ferencz, Császlócson Rónai István.

Mármaros-Szigeten Miklós Gyula szerkesztésében „Szabadsajtó“ czimen új lap ndult meg.

— **Tisza-Ujlakon** december hó 18-án, Glózer Ferenczné, szül. Fedák Rozália, a Luther felekezetből — és ugyanakkor Kosztya Lászlóné szül. Szűkösd Katalin, a ref. felekezetből, a kath. anyaszentegyház kebelébe visszatértek.

Mi ujság?

— *Szives olvasóinknak és munkatársainknak boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk.*

— **A nemzeti párt** vármegyénkben nagy sikert ígérőleg készül megalakulni. A mozgalom élén oly férfiak állanak, kik vezérszerepet visznek s nagy befolyással hatalmas képeznek e megyében. Mult szerdán volt ez ügyben szűkebb körű értekezlet Szatmáron, megyénk legnépszerűbb és legtiszteltebb vezéralakjának báró Vécsey Józsefnek elnöklete alatt. Az értekezlet jegyző könyvét Domahidy Sándor vezette. Jelen voltak mintegy 30-an, köztük Kovács Eduard, kir. tanácsos, Jékey Mór, Böszörményi Elek, Svaiczer Gábor, Kende Zsigmond, Brázay János, Jandrisics János, Szőke Barna, Luby Zsigmond, Kovách Leo, Szuhányi Lajos stb. Az értekezlet elhatározta a mozgalom széleskörű megindítását és a megye közönségéhez intézendő felhívás szerkesztésére 5 tagu bizottságot választott, melynek tagjai Kovách Eduard, Domahidy Sándor, Böszörményi Elek, Kende Zsigmond, Szőke Barna. Elhatározta továbbá az értekezlet, hogy 1893. január

tizmus előharczosának leánya katolika!! A protestansok a rágalmak egész özönét zudították az egyházra, mely a királyi prédára álnokul reá lesett s elragadta s magára Krisztinára, ki határtalan vakságában ily szörnyen megtévedett.

A királynő Rómában, hova 1655. december 21-éig érkezett, tehát kevéssel karácsony előtt, VII. Sándor által ünnepélyesen fogadtatott, a Farnese palotában szállott meg, hol csakhamar tudósok és művészekből álló udvart gyűjtött maga köré, kiknek társaságában benső áhitatossági gyakorlatok közt a papság bőkezűségéből 1689. ápril 19-ig élt, 63 éves korában halt meg s Gusztáv Adolf leánya a sz. Péter templomban temetett el toscániai Mathild sirja mellé.

Időközben Párisban is megfordult Krisztina Mazarini meghívására 56—57-ben, majd kétszer Stockholmban 1560. és 1566-ban.

A protestans irók jellemének árnyék oldalait kidomborítani iparkodnak irataikban — gyűlöletből; mi tisztelettel hajlunk meg ezen erős lelkű nő benső áldozatra kész vallásos buzgósága előtt, ki hitéért fényes koronáját adta eserébe, mint kevéssel utóbb Stuart Mária életét (1587.) áldozá, a számkivetés keserű kenyerét ette soká s az örök élet koronája elnyerhetésének reményében halt meg az apostolok sirjainak közelében.

Dr. Fechtel.

11-én Szatmáron fogja megtartani alakuló közgyűlését.

— **A városi képviselők** választása vasárnap ment végbe. Kettő kivételével a régiiek választattak meg. Az I. kerületben: id. Hérmán István, Czégényi Sámuel, Lítteczky Endre, Steinberger Abraham és dr. Vajay Károly, (új.) A II. kerületben: Novák Antal, Boros Bálint, Jeney György, Unger József és Teitelbaum Herman. A III. kerületben Csomay Imre, Kótai Lajos, Kolozsváry Károly és Komka Alajos. A IV. kerületben: id. Kabai István, Karikás Ferencz, Gyulai Lajos, Félegyházi Ferencz, (új) Somlyay Kálmán (új.)

— **Uj iskola.** Meszlényi Gyula szatmári püspök öméltósága szép jelét adta szülőhelye, a fehérmegyei Velenceze iránti kegyeletének és szeretetének. Ömlgának szülőháza ugyanis mostanáig br. Schönnermarek Hugóné tulajdona volt. Ömlgsa e házat a napokban megvette a hozzátartozó kerttel együtt s a tavasszal leányiskolát és kisedővő intézetet rendez be.

— **Kinevezés.** Dr. Fechtel János helybeli kir. kath. főgymnasiumi hely. tanárt a nm. miniszterium rendes tanárrá nevezte ki.

— **Tanárvizsgáló bizottság.** A középiskolai hittanárokat vizsgáló bizottságot püspök ur öméltósága a következőleg alakította meg: Novák Antal nagyprépost, vizsgálók: dr. Keszler Ferencz, dr. Kádár Ambrus, kanonokok, Aiben Mátyás, dr. Lessenyey Ferencz, dr. Steinberger Ferencz. Helyettes vizsgálók: Perényi János és dr. Reiser György.

— **Gyászhir.** Mély részvétellel vesszük a szomorú hirt, hogy Meszlényi Károlyné, szül. Cséry Aloizia e hó 18-án Budapesten 74 éves korában elhunyt. A boldogultban Meszlényi Gyula püspökünk ömlga mostoha anyját gyászolja. A boldogult hült tetemét decz. 20-án szentelték be s helyezték Velencezen, Fejérmegyében a családi sírboltban örök nyugalomra. Nyugodjék békében.

— **A szatmárnémeti ügyvédi kamara** tegnap, szerdán délután a polgári kaszinó üvegtermében értekezlete tartott, melyen Nagy Elek kamarai titkár ismertette a jelenlévőkkel az új ügyvédi rendtartás ministeri javaslatát. Hosszabb eszmecsere folyt a javaslat hiányairól s az ügyvédek jogainak s főleg az expensnótáinak minél jobban való megvédéséről. Az értekezletet társas vacsora követte.

— **A villamvilágítás** új stadiumba lépett, amennyiben a közúti hid melletti villamfejlesztőgép megkezdte működését s most itt készítik a drága világosságot.

— **Mulatságok rendje:** Decz. 27.-én este 8 órakor dalestély. decz. 29.-én az izr. fillér és betegségyelző-egylet táncmulatsággal egybekötött theaestélye. Jan. 3.-án az ev. ref. felsőbb leányiskola hangversenye és theaestélye. Január 7.-én az iparos ifjak körének bálja. Jan. 14.-én az ev. ref. főgymnasiumi ifjuság bálja. Valamennyi a „Vigadó“-ban.

— **Gyászhir.** Mély fájdalommal tudatjuk az összes szerető rokonok nevében is a feledhetlen gyöngéd hitvesnek, a legjobb édesanyának, kedves nagyanyának, a jó napának és igaz testvérnek id. Hérmán Istvánné Félegyházi Juliánnak f. évi december 15-ik napján este 7 órakor, életének 73., boldog házasságának 50-ik évében történt gyászos elhunytát. — A megboldogultnak hült tetemei f. hó 17-ik napján d. u. 2 órakor tétettek az ev. ref. templomban tartandó ima után a szatmári ev. ref. egyház sirkertjében örök nyugalomra. — Béke legyen áldott porai felett:

— **A „Szatmár“** cz. laptársunk szerkesztését, amint értesülünk, január 1-től dr. Gönczy Ignác orvos fogja átvenni. A kiváló képzettségű, hivatott író mint collegát szívesen üdvözljük a hirlapirodalom terén.

— **A színelőadásokról,** melyek növekvő sikerrel, de a közönségnek nem mindig megfelelő pártfogásával folynak, jövőszámunk fogja hozni az összefoglaló ismertetést.

KARÁCSONYI ÉS ÚJÉVI

AJÁNDÉKOK!

LÖVY MIKSA

könyvkereskedése Szatmáron

A n. é. közönségnek szives figyelmébe ajánlja ajándéknak a leghálásabb tárgyakat.

Az **irodalomban** legujabban megjelent **pompás díszkötésű műveket**. — Nagy választék **imakönyvek-, gyöngyház olvasók-, üvegfestményű szentképek és karácsonyfadíszítésekben**.

Van szerencsém a főtisztelendő egyház-
férfiak b. tudomására adni, hogy **anyakönyvi ivateket, kivonatokat, családi értesítéseket, számadási ivateket**, valamint az összes **egyházi nyomtatványokat** raktáron tartom.

Midőn még a kiadásomban megjelent és közkeveltségnek örvendő „Philothea” cz. művet, valamint „Mesterlegények vándorkönyvé”-t a m. t. közönségnek melegen ajánlanám, b. pártfogását kérve, maradtam

Szatmár, 1892. decz. hó

kitünő tisztelettel

Lóvy Miksa.

Mutatvány számokat ingyen és bérmentesen.

Magyarország

legolcsóbb és legdiszesebb képes hetilapja

KÉPES CSALÁDI LAPOK

1893-ik év január hó 1-én
TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAMÁBA LÉP

a magyar művelt,
de különösen a magyar női művelt olvasó közönségnek legkedvesebb lapja.
A „Képes Családi Lapok” a magyar szépirodalmi lapok között legjobban el van terjedve.

A „Képes Családi Lapok” most lépett a 15-ik évfolyamába, mi eléggé bizonyítja, mennyire megnyerte e lap a magyar művelt közönség tetszését.

A „Képes Családi Lapok” szellemi részét, a magyar irodalom legelső írói nyújtják. A szerkesztőség **dr. Murányi Armin, dr. Tolnai Lajos és dr. Várady Antal** kezében van, akik sem fáradságot, sem költséget nem kímélnek, hogy a lap szelleme a művelt olvasók legmagasabb igényeit is kielégítse.

A „Képes Családi Lapok” munkatársai sorában vannak a többi között: *Jókai, Mikszáth, Dalmady, Temérdek, Lauka, Tölgyessy, dr. Murányi Ernő, Csorba Á., Pósa, Rudnyánszky, Beniczkyne Bajza Lenke, Büttner Lina, Nagyvárady Mira, Kövér Ilma, V. Gaál Karolina, Harmath Lujza, Hevesiné Sikor Margit*, stb. stb. hírneves írónk és írónőink.

A „Képes Családi Lapok” minden számában legkiválóbb művészek rajzai és képei után kitünő illusztrációkat ad.

A „Képes Családi Lapok” minden számához legjobb írónktól egy regény teljes nyomtatott ívét kapják az olvasók díjtalanul s így egy év alatt 5—6 regény birtokába jutnak, melyekhez mindig díszes boríték is járul.

A „Képes Családi Lapok” minden számában ügyesen összeállított sakrejtvények, apróságok és irodalmi ismertetéseket talál az olvasó; — s a lap előfizetőinek postájában a legszellemesebb társalgás folyik az előfizetők között, végül:

A „Képes Családi Lapok” minden kéthétben külön divat mellékletet ad, a mely a női közönségnek minden más divatlapot teljesen nélkülözhetővé tesz.

A „Képes Családi Lapok” előfizetése egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1.50, aki az egész évi előfizetési díjához 80 krt küld, 4 regényt, a ki félelvi előfizetéséhez 40 krt küld, 2 regényt, s a ki negyedévi előfizetéséhez 20 krt küld, 1 regényt kap bérmentve jutalmul.

Előfizetéseket az év bármely napjától elfogad és levelező lapon óhajtsra mutatvány számokat bárkinek díjtalanul küld:

A „Képes Családi Lapok” kiadó hivatala

Budapest, Nagykorona-utca 20. sz.

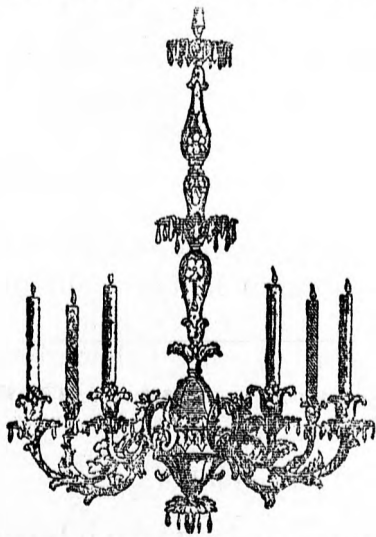
Gavora József

Az 1885. évi budapesti orsz. kiállításon a kiállítási nagy éremmel kitünő munka és jó ízlésért kiüntetve.

BUDAPESTEN, IV. KERÜLET, VÁCZI-UTCZA 17

Ajánlom dúsan felszerelt

EGYHÁZAK és KÁPOLNÁK BERENDEZÉSÉHEZ

szükséges tárgyaimat a legújantósból áron, a lehető legszebb kivitelben. Nevezetesen: **Miseruhákat, Pluviale, Dalmatica és Ornatusokat, Egyházi és társulati lobogók. — Mária-társulati, ipar-társulati, dalegyleti és temetkezési egyeleti zászlókat, st. szobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket, fall- és oltár gyertyatartók és oltárlámpákat, — Monstranciák, stáció-képek, oltárok, urkoporsókat, stb.**

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, Monstrancia, oltár-lámpák és oltár-gyertyatartók megezüstölését vagy mogaranyozását olvállalom és olesón készítem el.

Nagy választék arany-, ezüst- és selyemhímzések, valamint egyházi ruhákban. Egyházi csipkék, oltárterítők, fali keresztek és iskola-keresztek. Egyházi szövetek. Damastok stb.

Pontosságomat több százra menő elismerő levelekkel bizonyíthatom.

Árjegyzéket és költségvetéseket kívánatra bérmentve küldök.

KITÜNŐ

SZER

köhögés ellen

valamint rekedtség, nátha, influenza s a tüdőnek hurutos bántalmainál is sikerrel alkalmazható s legbiztosabb hatásának bizonyult

a BAKCSY orvos és REZUTSEK-féle

UNICUM

„Kárpáti növény czukorka tea és kivonat,”

mely csak akkor valódi, ha a fent látható védjeggyel van ellátva. — Kapható:

Rezutsek Antalnál Szatmáron.

Továbbá:

Döry Dezső, Herskovits Mór, Kaufmann Dávid, Kenyeres Károly, Löwinger József, Morgenthal Mihály, Ruprecht József, Schaeerli József, Toldy István, Wollner Márton, Szentpétery Géza és Zommer Károly urak üzletében. 3—5

A czukorka 15 és 30 kros csomagokban, a tea 10, 15, 25 és 50 kros dobozokban, a kivonat 50 és 1 frtos üvegekben.

A klosterneuburgi cs. k. borkémlő állomás vegyelemzésén átment

igen jó, valódi malaga aszabor

igazi orvosság és rendkívüli erősítő szer *gyengélkedők, betegek, üdülők* és *gyermek*ek stb. számára, kitűnő hatással bír *vérszegénységben* és *gyomorgyengeségekben* is; kapható $\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{2}$ eredeti palaczkokban, melyek

VINNADOR

spanyol bornagykereskedése

Bécsben és Hamburgban

törvényszerűleg léteményezett védő jegygel vannak ellátva.

Ugyancsak eredeti palaczkokban és eredeti árakban több más külföldi és elsőrangú borokkal együtt

kapható Szatmáron:

Bossin József gyógyszeráránban, 4
Literáty Elek „
Országh József „
Gyóry József fűszerkereskedésében,
Klein Mihály kávéházában,
Valkovics Samu „
Weiss Adolf kávéház- és söresarnokában.

Méltóztassanak jól megfigyelni a **Vinnador** nevet, valamint a törvényszerűleg léteményezett védő jegyet, mert csak ezek kezeskednek a malaga aszu valódiságáról.

KARÁCSONY- és ÚJÉVRE legalkalmasabb AJÁNDÉK MŰVEK

KAPHATÓK

2

LITTECZKY és REIZER

KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN SZATMÁRON.

Képes könyvek, imakönyvek, ifjusági iratok, diszes levélpapírok dobozokban,

EMLÉKKÖNYVEK,

albumok, írómappák, festék dobozok, előjegyzési-, fali-, napi-, tárcza-, disz naptárak és

karácsonyfa diszek

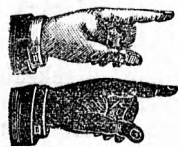
nagy választékban.

Előfizetés minden bel- és külföldi folyóíratra, napilapra porto-felszámítás nélkül elfogadtatik.

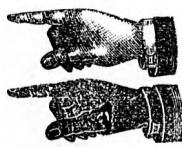
Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

Határozott olcsó árban.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a város s vidék nagyérdemű uri közönségét, miszerint Szatmáron, **Deáktéren, a város háza épületében, egy új minta**

butortermét

rendeztem be, mely fényes berendezésével, a modern legmagasabb izlésnek megfelel, s feleslegessé teszi a fővárosi és külföldi czégektől való megrendeléseket.

Arany, fekete matt, fényezett s tiszta diófaálványokból készült salonberendezések, fantásie s renesans darabok, valamint legújabb divatu háló, ebédlő, s **uri szoba berendezések** mindig dus választékban raktáron vannak.

Ad eddig szállított butorokról beérkezett számos elismerő levelek üzletemben megtekinthetők; úgy az új, valamint régibb idő óta fennálló **Kazinczy-utca 2. szám** alatt levő raktáramat, az uri közönség nagybecsű pártfogásába ajánlva, maradok

kiváló tisztelettel

hazai butorcsarnok tulajdonossa

Lindenfeld Mór.

U. i. úgy mint eddig, ezután is mindenféle

értékpapírokat, részvények s regále kötvényeket

a legmagasabb árban veszem.

Hazai butorcsarnok!

Szatmáron, nyomtatott a „Pázmány-sajtó”-ban.

Karácsony éjjelén.

Hallod-e a pásztoréneket,
Mely örömrre kelt az éjjelen;
Érzed-e az eszme szent hevét,
Mely a szívedbe szálva megjelen?
Láng szülé: a szeretetnek lángja.
Hall! jöttét az angyali kar áldja.

Csillag fény és méla hold
Beragyogja a mély éjszakát;
Millióknak földobog szíve,
Mélyen érzett hála hatja át:
Hajlék és szív megnyílnak annak,
Kit szeretet és atyakegy adnak.

Hogy ez öröm kebelünkben is
Boldogítva teljen hű tanyát,
Befogadni kell beléje őt,
Áldani ki jó: a menny fiát.
Ha szívében él az ő kegyelme,
Örök béke lakik akkor benne! . . .

Zolták János.

Egy boldogtalannak karácsony éjjele.

Egy agg férfi állott karácsony éjjelén az ablaknál és gyötrő kötségbeeséssel tekintében nézett föl az örökké mosolygó, mozdatlan égre, azután lefelé a csöndes, tiszta fehér földre, hol most senki sem volt oly örömtelen és álm nélküli, mint ő. Sirja közel állott hozzá; az aggság hava és nem az ifju kor viruló zöldje fedte azt s ő az oly gazdag életből mit sem hozott, mint csalódást, bünt és kórságot, egy hervadó testet és egy sivár lelket, keble telve fulánkokkal, öregsége keserű bánattal . . .

Legszébb fiatalkori évei ma kísértetek gyanánt környezik, eszébe jut ama drága nap, midőn először állította komoly elhatározás utjára, mely jobbról az erény napos ösvényén egy nagy csöndes országba vezet, hol fény és öröm honol, hol angyalok bájdalokat zengnek; balról a bűn és romlottság mélységeibe dönt, egy sötét barlangba, hol kigyók sziszegnek és bűzös párák fojtogatnak. Oh! a kigyók keblén függnek már és a méreg-cseppek nyelvén ülnek, tudta ő már, hol van helye!

Magánkívül és kimondhatatlan kinnal kiált fel az égre: „Add vissza fiatalságomat! Oh atyám! még egyszer engedj választanom, hogy más uton haladjak!“ Atyja és ifjukora régen eltűntek . . . Lidérczek lebegtek a temető sirjai felett s ő látva őket, azt mondja: „Ezek balga napjaim!“ Egy csillag hullását nézte és látta fényének enyészését. „Ez én vagyok!“ mondja vérző szíve és a bánat méreg-fogai mélyebbre ásták fájó sebeit.

Lelkének szörnyü harcza közben megzendül az éjféli harangzó, mely sz. misére szólítja a hívőket, — neki e harangzó bájló zene, keblében esenedesednek az indulatok . . . Körülnézett az égboltozaton és a földön s régi ifjukori társaira gondol, kik jobbak, mint ő és boldogabbak és szól: „Olyan boldog én is lehetnék, mint ti, ha akartam volna! Atyám, anyám! nyugodt lehetnék, ha oktatóstokra hallgattam volna!“

Lázás elmélkedése közben úgy tűnt föl előtte, mintha a temető felől egy élő ifjunak alakja közelednék feléje, — ez ifju az ő képmása volt, midőn még fiatal, boldog, erényes volt. Nem nézhette, elfödte arcát és számtalan forró köny szívérgott szemeiből, zokogott. Végre csak halk, vigasztalan, sóhaj emelte keblét és magánkívül rebegi: „Oh jöjj csak, ifjuságom! jöjj ismét!“

És visszajött. Ő ezen karácsony éjjelén szörnyűt álmodott. Ifju volt még valóban korát tekintve, csak bűnei nem voltak álmok, ő igazán tévedt volt. De most forró

hálát mondott Istennek, hogy ifjan időt enged neki, a gonoszság sötét utjáról az erény és buzgóság világos ösvényére áttérni, mely a fény és az igaz öröm országába vezet.

Ifju! térj meg te is, ha tévedtél. Ezen borzasztó álm legyen jövőben bírád, mert ha egykor, késő öregségedben, keserű bánattal, égető kinnal fogsz kiáltani: „Jöjj vissza jöjj, szép ifjukor!“ ez vissza nem tér többé sohasem.

Jean Paul után: **Elektra.**

Karácsonyfa.

— Tóth József. —

A

Fa

Lombja

Elhervadt régen,

Csak egy virul

Örökre szépen:

A drága jó karácsonyfa,

Jézuska fája,

Gyümölcsöt angyal égből hoz rája.

Az erdő fája csak a földből

Vesz életet s onnan nő fölfele,

A jó karácsonyfa szívének felé dől,

S az égből ott van áldott gyökere.

Örömfá ez, a szeretet s a béke fája,

Örök jelképed, üdvünk nagy királya.

E szent fa vonzza égfelé a népek szíveit:

Küzd, győz, bukik az ember csalódva, bizva itt,

De amint visszahajlik a lengő faág,

E szent estén tehozad visszatér az elhajolt világ.

A század büszke, fellegek közt is uralg, övé a tér,

De legmagasbra alkotási közt a karácsonyfa ér.

Teremj,

Te fa,

Békét

Nekünk,

A menny

U r a

Áldásával legyen velünk.

Karácsonykor.

Üdvözölve légy kedves ünnep, karácsony!

Oly igazán és benső örömmel várunk téged, hogy le nem irhatom. Ugy érezzük, hogy az élet ezer bajai közt reád, a tiszta örömrre, mit nyújtasz, nagy szükségünk van. Azt sugja szívének, hogy nehéz küzdelmeiben a te vigasztaló és felemelő erőd nélkül elborulna, komorrá lenne lelkünk, mint a természet a zordon télen.

Üdvözölve légy hát kedves ünnep, karácsony!

Egy pár nap választ el a karácsonytól s az emberek nagy sokaságában már meglátszik az előkészület.

Szegény és gazdag a maga módja és tehetsége szerint igyekeznek családja számára megszerezni az örömet. A Gondviselés ugyan nem juttatott minden embernek egyformán a földi javakból, de adott minden embernek szívet és e szívében mennyi drága kincsét!

A boldogság angyala ez alkalommal nem tesz kivételt. Leszáll minden házba, a béke áldásait hinti szét a földön, hol őt befogadják és megérteni tudják. Ez azon ünnep, mikor a legridegebb ember szíve is fogékony a boldogságra, mikor a felcsillámló legkisebb érzésnek olyan ereje van, mint a napnak, mely elűzi a természet felett borongó sötétséget.

Azért oly kedves ez ünnep, mert örömhöz minden szívnek van joga.

Nem hiába, hogy az Üdvözítő, mint csecsemő jött le a földre, hogy ő a kisdedeket ölelte legforróbban áldott szívéhez!

A karácsony örömeiben a gyermekeknek van legnagyobb részük.

Gyermekkor, életünk egének legkedvesebb része, most ujul meg emléked igazán!

Van-e szív, mely ma ismét át ne érezné azt az örömet, miben az ártatlan gyermekserreg részesül?

Pedig ezt az örömet mily kevéssel s mily könnyen lehet elővarázsolni. Nem kell ahhoz gazdagság, nem egy fényes jövő biztató déli bábja.

A karácsonyfa oly titkos növény, melyre ha a legszegényebb ember is redteszi a maga ajándékát: tiszta örömet, határtalan boldogságot takar, mert egy láthatatlan kéz és egy isteni befolyás mozdítja meg és teszi képessé erre a szíveket.

Voltam én már fényes termekben s láttam csillogó karácsonyfát megrakva mindazzal, amit csak a gazdagság kigondol.

És voltam szegény embereknél, hol azt a szerény ajándékot két kezével megszerített munka erejével szerezte meg a gondos apa.

Mit tapasztaltam?

Bizony nem tudom, vajjon a szegény ember gyermeke volt e boldogabb vagy a gazdagé?

Midőn a világ Szabadítója megszületett, elsőik valának az egyszerű pásztor emberek, kik Jézushoz siettek.

Igy kellett ennek történni!

Hiszen ennek a szegény földhöz vert munkás népek volt legnagyobb szüksége a szabadítóra! Midőn a sötét kor alkonya haladott és egy szebb élet hajnal pirja hasadni kezdett: az ő szívében csillant fel a megváltás reménye először.

A keresztény munkás népek azért legszebb ünnepe a karácsony.

Mily szép egy jó keresztény munkás családnak képe ilyenkor!

A jó Isten, mintha különösebben segítené a dolgozó embert ez időben, hogy elvonatva a földi gondoktól is lelkének élhessen, hogy ki nehéz munkájával mintegy a földhöz van szegezve, e napok alatt felemelkedjék s érezze emberi méltóságát.

Ne bántsa senki azért a munkás hitét, mert a ki ezt teszi, gyöngédtelen kezekkel tépi ki szívéből legdrágább kincsét!

A gyermek és öregkor nagyon közel állanak egymáshoz. Öregek és gyermekek keresik egymást, pedig az egyik az élet kezdetén a másik annak végén áll. Isten talán azért rendeli ezt így, hogy az élet alkonyán a gyermekek tiszta örömeiben még egykor visszaverődjék a legboldogabb kor emléke s az élet világa az emlékezés édessége közben aludjék ki szépen, esőndesen.

A karácsony örömeiből az öregek is kiveszik a maguk részét.

Ugy várják ők is ez ünnepet! mikor a gyermekekkel ők is gyermekeknek lesznek!

Az Üdvözítőhöz elmentek a gazdagok és tudósok:

Gáspár, Menyhért, Boldizsár királyok és bölcsök valának!

Istenem, hát tudónak, bölcsnek, ki eszének fényével a csillagokig röpül és a föld gyomrába hatol, szüksége van az Üdvözítőre?

Aquinói szent Tamástól kérdezték egykor, honnan meríti rengeteg tudományát? Ő az asztalon függő keresztire mutatott és így szólott:

— Innen, ez az én könyvtárom.

Istenem! Így szólhat a siró szegénység, hát mire van annak szüksége, a ki gazdag, a kinek mindene van, a mit szeme, szája kíván?

És visszakiáltja a történelem, az élet e nagy és hatalmas tanuja:

— A hitre!

XVI. Lajos király volt s midőn siralomházba jutott így kiáltott fel:

— Édes jó Istenem, mit tennék most, ha hitemet elvesztettem volna!

A gazdagnak is örömet szerez tehát a hit ünnepe, a karácsony, oly örömet, mit sem arany, sem ezüst, sem hirnév nemadhat:

A lélek békéjét!

Mire van e korban nagyobb szükség, mint a békére!

Üdvözölve légy hát béke ünnepe, te kedves karácsony!

Bodnár Gáspár.

Képek Szatmár város multjából.

Irta: *Jeney György.*

A „Kölcsey-kör“ decz. hó 11-én tartott matiné-ján e czim alatt egy szatmári czivis emlékirataiból a 19. század elejét felette jellemző érdekes képeket mutatott be az érdekes író, kinek szives engedelmeiből ime, mi is bemutatunk olvasóinknak néhány kiszakított érdekes képet.

A jeles magistratusnak, melynek tagjai is meg vannak nevezve, ez időben (1802) az árvízveszedelem és egyéb bajok után főleg a „Nagy Napoleon és a fránya francziák okoztak nagy gondot, a kik ellen verbuválni kellett. A város legharcziasabb népe: a csizmadia-czéh maga 4 jóképű vitéz állítására köteleztetett, aztán mint jeles verbunkosokat a főrmendert, a viczfiskálist és két harcziasszellemű senator urat biztak meg, hogy a város utcáin és a hegyen naponta idestova muzsikálva és tánczolvá járván verbuváljanak s a legénységet azzal is kecssegtessék, hogy a ki katonának áll, ha épkezláb hazajön, korezmárosságot kap jutalmul; s a meszterlegényeknek a katonaságnál eltöltött idő vándorlásul fog beszámíttatni, a miatt hogy való, hogy a katonaelet is vándorlással jár.

A senator urak verbuválásának — amit egy kis erőszakos katona-fogdosással is megtoldottak — teljes sikere lett s Szatmár város 10 lovas és 50 gyalog vitézzel állotta utját Napoleon hódító törekvéseinek; hónapokint 311 frt zsoldot adván saját külön városi hagseregének.

Es hogy a katonai költség fedezhető legyen, elég volt a conceivitas taxtáját felemelni, mert a városban letelepedni vágyók sokasága 25 frtot is szivesen fizetett, csak-hogy magát e város czivisének mondhatta. A czivisek különösen jelentkeztek akkor, a mikoron a helytartó tanács elrendelte, hogy a valóságos civisek botbüntetésre és piris infamiára ne ítéltesse.

A közjövdelem fokozására a korezmáltatást kellett még nagyobb gondban részesíteni s erre czélozva a város, több száz itezés és meszelyes mázos-csuprokat csináltatott a korezmák részére, nem lévén még akkoron divatja a két deczis üvegeknek.

A közjövdelemek gyarapítása után a polgárság jövdelemének emeléséről is intézkedtek.

A Pér-utca végén záros kapu állított, nehogy az utcákon szabadon csatangoló marhák a mező vetéseiben kárt tegyenek.

A mező és szőlő-cultura érdekében a kapás napszámát 12 krajczár, a kaszásét 17 kr., a karózóét 12 kr.-ban s valamennyi mezei és szőlő munkás napszámát arányosan állapították meg, oly móddal, hogy a ki többet kíván, az kap 12 pálezt; ami bőven elég volt, — már t. i. nem a páleza, hanem a napszám, — mert azon időben a husnak fontja nem vala több 3 és fél krajczárnál.

A meglazult közbátorság jólábra állítása végett aztán a vádlópereket is nagyobb gonddal kellett folytatni.

A büntető perbeli tanuk most már confrontative authentikáltattak, az ítéletek szigoruan foganatosítottak. Még a bezárt rabok magaviseletére is nagyobb gond fordított; s a mikor egy izben a rab urak valamely ünnepélyes esemény alkalmából magukat a kőházban leítették, a főbíró ur az egész ünnepelő társaságot végig veretve, 30 páleza ütések kiosztogatásával fejezte be az ünnepélyt, kimondván, hogy minden hasonló ünnepély ugyanily módon fog befejeztetni.“

Másrészt azonban a humanitásról sem feledkezének meg.

„Ebben az esztendőben a rabok még fizetésemelésben is részesültek s hogyszomorú sorsuk még inkább enyhüljön, megengedtetett, hogy szerdánkint a vásárban maguk jóvoltára felváltva perselylyel koldulhassanak, Es ez emberséges intézkedését a város még akkor is fentartotta, a mikor azzal némely gonoszok rutul visszaéltek s az őket kísérő hajduval egyetemben a kocsmába térve, a a persely tartalmát elborozták.

A belállapotok javítására czélozó ilyenü intézkedéseket majd megint a külpo-

litika, a nagy Napoleon zavarta meg.

Szatmár város 1801-ben ismét 60 gyalog és egy vitézt állított ki, 1500 frtot költvén csupán mundérra.

De nem kevésbe került a megint idegyülekező megyei insurrectio illendő ellátása is, mivelhogy a megyei vitézlő rendek csak egyetlen, tiszteletükre adott traktában 36 köből bort és 10 köből sört fogyasztottak el a javából.

A megyei insurrectio itt táborozása és átvonulása azonban hasznos is volt, mert daczára annak, hogy a bor itezéje csak 8 kr. vala, a város korezmáinak jövdelemét bámulatos módon elősegítette. Amde jó bort is mértek akkor, mivelhogy a város minden korezmárosa hathatós esküt tett arra, hogy a bort vízzel gyarapítani sohasem fogja. Azt az esküt — azt hiszem — most sem szegik meg azok, a kik letették.

Ebben az esztendőben a nemes tanács az egész város népe iránt nagyon adakozó volt s rengeteg fát vágatott csak azért, hogy minden polgárának 6 ölet igyen adhasson. De viszonzásul a sok jó tűzrevalóért megkövetelte, hogy a tűzveszélytől mindenki óvakodjék, különösen pedig megtiltotta a nyilvános helyen való pipázást, a polgároknak 12 forint s másoknak 24 páleza büntetés terhe alatt s e tilalmát még a katonák irányában is ki tudták módolni.

Pedig a derék vasasok nehezen tudtak pipázás nélkül kijönni, mivelhogy ekkoron még a szivarnak sem volt divatja Szatmáron.

Az 1801. évről való események sora azzal záratik be, hogy ebben az esztendőben épült a németi ref. iskola.

Ezután következett amaz 1802-iki esztendő, a melynek 90 éves jubileumául megülhetjük az utcai pallózás megkezdésének emlékűnnapét.

Ekkor épült a németi ref. templom is, melynek felszentelési ünnepélyén olyan lakomát csaptak, hogy csak a városnak 24 köből borát, 27 köből sörét és 20 butella asszuborát fogyasztották el.

Ekkor épült még a báró Vécsey ház a piacon, meg a boltörök háza ugyanott és ekkor jöttek divatba a „becsületes kuplis kemenczék“, melyeket a város belteki fazekasokkal csináltatott, mindez törtévéen „a város előmenetelésítésére“, mint azt a notarius ur szépen kifejezte.

Közegészségügy dolgában is nevezetes dolgok történtek akkor. Kovács Gábor urnak megengedtetett, hogy a 2-ik patikát megnyissa; a mihez a város egy jeles orvosot is hozatott Nagy-Váradról Sándor Imre urat, a kire nagy szükség is vala, mert a hegyen kiütött a petes, a mit a doktor ur jó magyarosan „nátha szeplő“-nek nevezett.

Hogy milyen munkás volt akkoron Szatmár város tanácsa, legfényesebben tünteti fel azon 1400 frt, melyet ebben az esztendőben csupán Debreczenből hozatott tintáért kiadott.

A terjedelmes és igen jóízű szelid humorról megirt s felolvasott képekből csak azt az egyet mutatjuk még be legközelebb, mint fogadta a város ez évben a püspökség felállításának nagy eseményét.

Fohász.

*Enyhet adó szelid álom,
Gondtalanok öröme!
Szálj le réám röpke szárnyon
Borulj bágyadt szememre;
Fáradt testem hád találgon*

*Nyugodalmat kebleden;
Akit a kín, a gyötrelmek
Elkínóznak, földig törnek;
Adj, óh adj szent Istenem,
Adj enyhet a szenvedőnek.*

Erdélyi Elek.

Eszterházy Miklós gróf.

Azon csinosan megirt épületes könyvecske, melyet Bóta Ernő S. J. a mult napokban „Rózsabimbók szűz Mária virágos kertjében“ ez. alatt adott ki. (Ára 70 fillér (35 kr.) Kapható Szatmáron a püsp. convictusban.) hazánk egyik legnagyobb bajnokáról az egyház hű fiáról és a Mária-társulat legméltóbb tagjáról Eszterházy Miklós

gróf nádorról egy igen jellemző és meghatározó képet ad, melyből álljon itt mutatványul egy pár vonás.

Született 1583. ápril 10. Atyja Ferencz, anyja Illésházy Zsófia. Anyja igen ájtatosan nevelte Miklóst. Iskoláit, szülei reformátusok lévén, ezeknél kezdte meg, de hamarosan Bécsbe vitték a jezsuitákhoz, hol sokáig tanult s ugyanott „19 éves korában megtért.“ Atyja e miatt kitagadta mindenéből s elüzte házából a hitszilárd ifjut.

Ha Miklós életét Jézus tanítása fényénél vizsgáljuk, egész élete a legszebb világitásban tűnik föl előttünk. A keresztény hit befolyásolta minden gondolatát, szavát, tettét. Imával kezdé a napot, imával kísérte minden munkáját és imával tért éji nyugalomra.

A misét soha el nem mulasztotta. Vakmerőségnek tartotta, ki halálos bűnnel el mer, el tud aludni. Sokszor beszélte, hogy mikor ágyában van, úgy tetszik, mintha koporsóban feküdnék, melyből soha sem kellene fölkelnie.

Udvarát a legszigorubb erkölcesztisztaság jellemezte. Asztalánál vagy tudományos könyvet olvastak föl, vagy vallásos beszélgetést folytattak.

Etelben, italban, ruházatban igen egyszerű és mértékletes volt. Öt órát aludt. Nagy alázatosságáért nem egyszer megszólították jó akarói.

A nagy lélek nem ismert főuri játékokat, időt rabló mulatozásokat, üres csevegést.

Élete szakadatlan munka egyházért és hazáért. Vagy imádkozott vagy dolgozott.

Nádori tiszteben a legszentebbül járt. Igazság-szeretetének és önzetlenségének gyönyörű példáját hozza fel a művecske.

Felebaráti szeretete mintaszerű. Ajtaja nyitva állott szegénynek, gazdagnak egyaránt. Mindenkit barátságosan fogadott s mindenki megbékülve távozott tőle.

Szűz Mária iránti gyermeki kegyeletének igen szép vonásával találkozunk családi életében.

László nevű fiának a vezekényi hősnek 15. születésnapja közeledett. Természetesen a jó fiu jó atyjától ajándékot várt. Jól számított. Megkapta a következő levél kíséretében:

„Kedves fiam! Születésed óta naponkint elimádkoztam érted a rózsafüzért. Fogadd most tőlem ugyanazon rózsafüzért 15. születés napodra ajándéku azon áldáskivánnatommal, hogy a legbecsesebb ünnepi ajándékot adja neked édes atyád. Te magad fogod azt ezentul ugyanannak tiszteletére imádkozni, kinek téged 15 év előtt szenteltek.

Csakugyan azé lett, kinek szentelte. Ifju korában a haza oltárán vértett el, Midőn Mária-országáért hősiessen harcolt Vezekénynél.

Ki gyermekei szívébe ily atyai szeretettel csepegtette a szűz Anya tiszteletét, maga is minden bajban hozzá vette folyamodását, a szűz Anya pedig megmutatta néki hatalmas pártfogását.

A dolog így történt. Miklós gróf 1622. évben Lákompák várában időzött. Bethlen Gábor hadát erősen megtámadták, és a csekély helyőrséget, már-már tönkre tevék, Amde a hithős nem csüggedt, tudta ő szent Bernát mondását: „Erős és jeles bajnok-asszony Mária.“ — Azért szent Mihály főangyal ünnepén fogadást tön a várkapolnában diszló Mária-kép előtt, hogy ha megmenekül, szűz Mária és szent Mihály tiszteletére templomot s klastromot épít a ferenczieknek. A nagy irgalmu Isten meghallgatta könyörgését, szent Mihály napján fényes győzelmet aratott ellenségein, az egészen váratlanul megérkezett királyi sereg segítségével.

Fogadását szentül teljesítette, 1625. évben a kismártoni klastromot s templomot fölépíté, benne szűz Mária oltárával s kegyképével.

E győzelemre mondá a királyi sereg vezére Dampierre: „Ezt a győzelmet nem érettem, mert én bűnös vagyok: hanem a te jámborságodért és uradhoz való hűségodért adta Isten.“ Nem is csoda, hisz mindig a rózsafüzér diszité kardját.

A nagy hózivatar cosmicus okai.

Méltán feltűnt a multkori zivatar, mely a decz. 4-diki holdtöltét követé, hazánk fővárosa körül 70 kilométerre terjedt, s a vasutak közlekedését hóhegyeivel annyira megakasztá, hogy a főváros lapjai Kolozsvár és Ungvárra csak a 9. 10. postával jöttek meg.

A jó Isten, a bölcsesség könyve 11. r. 28. v. szerint „mindent a mérleg, a szám és súly szerint rendezett be” s nem lehetetlen, hogy a ritkább tűnemények, zivatar, földrengés- és természeti katastrophák főbb okaira lassan rájövünk.

Falv. decz. 4-dikére kritikus napot hirdetett, pedig ő csak a hold és nap vonzásából okosodik, melyek együtt- és ellenállásukban — tehát holdujtság és holdtöltekor jobban vonzanak, főleg ha ezen égi testek az egyenlítőben, közel felettünk vagy a föld közelében vannak. Ezen különböző momentumok sokféle combinatiója s találkozása adja aztán a kritikus napok kisebb vagy nagyobb fokát.

A decz. 4-diki holdtöltét 28 órával megelőzte a hold közele. A nevezett 2 égitest távolsága az egyenlítőtől akkor egyenlő és ellentétes vala, azaz: a mennyire volt a nap dél felé, annyira (22° 13') volt a hold az egyenlítőtől éjszak felé, tehát diametrális ellentétben egyértelműen hatottak a föld kérgére az égitestek felé vonzólag tehát domborítólag, erre függőlegesen pedig lapítólag.

Ekkor történt az a hallatlan eset, hogy féambarometerem 2 nap alatt 788-ról leszállott 750 mm-é; 30 mm-rel csakhamar emelkedett s azóta 770 és 780 mm. közt mozog.

Hogy ilyen viszonyok között a földnek szilárd, de repedezett kérgé a vonzásnak engedett s repedéseiből kionsont a föld melege által termelt vizgőz annál nagyobb mennyiségben, minél kevesebb volt azelőtt az eső vagy hó — az nagyon is természetes.

De Falv. tényezőin kívül, melyeket nem ő de én ismertettem meg legelőbb, 1868-ban, akadt még több is, melyek ezen processust előkészíték, t. i.

1. November végén a Jupiter szinte találkozott a holddal. Nem tudtam eléggé esténként elnézni, hogy jutott ez amahhoz mindennap közelebb és közelebb, míg nov. 30-án, midőn már a hold a kos jegyében delelt, elérte, s amaz nevezetes tömegével a hold vonzását a földre nézve szaporította, míg

2. Decz. 2-án a hajnali szép csillag, a Vénus, naprendszerünk ezen szintén jelentékeny bolygója s a föld alsó szomszédja szintén segített ellentétes állásában a holdnak a föld kérgét, ha lehetne, szétszakítani.

Decz. 3-án, mondom, a hold a földközelben volt, tehát 3000 mértfölddel közelebb, mintha a föld távolában lenne.

Még megjegyzendő, hogy ilyenkor, karácsony táján, a nap, mintha jobban szeretné a földet, melyen ekkor Jézus született, a föld legkisebb közelébe jut — mind oly körülmények, melyek a föld kérgének repedéseit megnyitják, hogy a föld gőzét, páráját kibocsáthassa.

Ez a pára, elébb nagyobb feszerejű, rohamosan menekül s hideget okoz, mint a gőzmozdony kieresztett gőze nagyobb távolban; később azonban, főleg ha az ok tartós, megtelik a levegő gőzzel, felhőkkel, beáll a meleg és a küzdelem az ellentétes hideg és meleg légáramlatok között, mely télen kékes villámlással jár, melyben Ungváron egy

éjjelen gyönyörködtünk s melynek fénye bevilágított éjszakkéletről Budapestre is.

Nálunk ugyanis a föld nagyobb repedései rendszeren éjszaknyugottnak tartanak (Szeged- Bikszád); ha ezek párolognak s a szél a repedés irányában fúj összeseperődnek a villamos felhők s előállhat az égiháboru télen is, a minőt láttam Nagy-Szeben városában tán 1868-ban épen a sz. karácsony előestéjén, a midőn a villám intenzív kék fenynyel becsapott a luther. nagy templom hótól ázott magas tornyába.

Ez a meleg, és közben-közben a hóesés és hóolvadás még folyton tart; mivel — bár a hold már ma (decz. 15.) a föld távclába jutott, de 12-dikén még az egyenlítőn ment át s világa fogy, hogy 19-én reggel megújuljon.

Ezen újholddal már nem fog járni semmi különös holdconjunctio: a Vénusé 3 nappal, a kis és távolabbi Mercuré egy nappal előzi meg azt, míg a kicsiny, de most a földhöz nagyon is közeledő Mars, felső szomszédunk, a hold első negyedén (26.), a Jupiter meg másnap 27-dikén fog találkozni a holddal, midőn ennek állása az eső és hó előidézésére nem kedvező. A hold meg a földnek közelébe csak decz. 31-én ebédután jut, mely az időjárásra nézve csak a jövő év első holdtöltével jöhet combinatióba.

Ezeknek folytán csak azt hiszem, hogy decz. 29-dik után az idő tisztul, karácsonyunk tiszta és hidegebb lesz, míg az újvi újholddal az idő ismét el nem komolyodik. Jó lesz azért a megújult szánaton, az ilyen magamféle elégett embereknek, a követ épület- és tűzfát hatványozott erővel jó eleve hazahordatni.

Hogy az időjárásnak és lefolyásának helyi okai is vannak, arról remélem nem kételkedik senki, bár azokat fixérozni csak huzamosabb megfigyelés képes. Így p. Szatmáron az égi háboru rendszeren keleten vonul el, míg az éjszak-keleti szél és vihar a szatmári hegyen egymást érő villámlással adja ki mérgét; Turterebesen pedig a déli vihar rendszeren ketté oszlik, hogy a falut megkerülve az Avasba újra egymással egyesüljön.

Ha most kissé unalmas és nem eléggé világos voltam, nem én, de a t. szerkesztőség az oka, mely erre felszólított. Ilyen tárgyról ugyanis, mint Falv. meggyezett kritikus napjai, még Flamaron sem tudna röviden és szellemesen írni, ha csak tetszeni akaró nagy vágyában nagy phantasiájával el-el nem dobja — mint rendszeren teszi — a súlykot.

Dier Lajos.

Karácsonyest az örültek házában.

Tanulmányaimat szerencsésen befejeztem, doctor medicinae lettem. Atyámnak egy régi barátja, ki évek óta az x-i örültek házában igazgatója volt, felszólított, hogy intézeténél egy segédorvosi állást foglaljak el.

Örömmel egyeztem bele és a szent karácsonyest már utban talált új hivatásom helye felé.

Utazásom utolsó óráit egy postakocsin kellett eltöltenem. Rajtam kívüli még egy nő szállott fel arra, egy körülbelül két éves gyermekkel. Ugyan egy ezél felé tartottunk, ő szintén X-be utazott, hogy ott örült férjét meglátogassa.

Szomorú története volt ennek.

Boldog házasságban éltek együtt. Ekkor az elmúlt évben, kevéssel karácsony előtt

legidősebb gyermekök, egy hét éves fiúcska, az apa legkedvesebb kincse, difteritisben megbetegedett és az orvosi tudomány minden gyors segélye daczára meghalt. A fenylomb már feldiszítve állott a kedves gyermek számára, az ajándékok már föl voltak aggatva — és éppen ekkor lépett közbe a kérlelhetetlen halál, És a szent estén a fényes karácsonyfa helyett egy sötét koporsó állott s előtte a csak imént oly boldog szülők összetört szívvél.

És mikor karácsony reggelén a kedves gyermeket a föld alá hantolták, a szegény anya ájultan esett össze az új siron. Az apa azonban mereven és némán állott ott, a mély lelki fájdalom örültté tette. Közönyösen, tompán ült otthon egy helyben, mereven elhalt gyermeke képére bámulva, melyet ott szorongatott mindig a kezében s a világért sem adott volna másnak. Ébren és álmában mindig szorosan átkarolva tartja s ha el akarják tőle venni, fájdalmas kiáltást hallat.

Az anya ismét magához tért, de szavai hatástalanok — a férj merev, néma marad. Megmaradt egyetlen gyermekök, egy éves fiúcska, hasztalan tárja ki karját a szegény apa felé, kis ajkai hasztalan gagyogják az édes apa nevet — ő csak halott Alfrédjának képét nézdegéli. Ekkor a kétszeresen sujtott szegény nő résztvevő barátok tanácsára férjét az x-i örültek házába vitte. Hátha ott visszatér elborult lelkének világa.

Egy éve már, hogy ott van s ez időig még a legesekélyebb változás sem mutatkozott a szerencsétlen állapotában.

Ekkor az igazgató felhívta a nőt, hogy a szent estére hozza el most már két éves gyermekét az intézetbe. Nem lehetetlen, hogy a hirtelen örvendetes meglepetés, egy szerencsés pillanat, ismét visszaadja a férj öntudatát.

Ez volt a szerencsétlen nőnek története, ki ezt könyvek közt beszélé el nekem. Az én szemeimbe is könyvek lapoztak s vele együtt reméltem, hogy Isten meg fog könyörülni és ismét visszaadja a férjet és az apát.

A postakocsi megállott. Megérkeztünk X-be. Az intézet igazgatója egy derék kedves öreg ur, maga is kijött előnkbe, hogy az intézetbe vezessen.

— Épen jó, hogy ön kedves asszonyom, segédorvosommal összetalálkozott. No no, ne sirjon — nyugtató meg a szegény nőt — a jó Isten mindent jóra fog fordítani. Én nagyon sokat remélek a mai szent estén.

Beléptünk az intézetbe. A jó öreg nem engedte volna meg másnak, hogy a kis gyermeket karjaira vegye. Ő vitte be karján. Neje ép oly gyöngéd szivességgel fogadott.

— No, most hagyjuk a nőt itt magukra — fordult hozzám az orvos; — ott hozzák bóröndjét. Mindjárt meg fogom mutatni szobáját; néhány órával ezelőtt már tüzet rakattam be. Ott aztán kipakolhat s aztán jöjjön, nézze meg a karácsonyfát az én szegény betegeimnél. Isten áldása kísérelje első léptét nálunk.

Karácsonyfa az örültek házában! A legnagyobb mértékben fél volt csigázva érdeklődésem és türelmetlenül vártam az esthomály beálltát. Ez decemberben nem szokott sokáig várni magára s nem sokára megérkezett a doktor is, hogy magával vigyen.

Beléptünk a betegek lakába. A legczélszerűbben berendezve találtam. A férfi betegek úgy voltak elkülönítve a női betegektől, hogy sohasem láthatták egymást.

Mindegyik osztály szobái ajtókkal voltak egymással összekötve és egyszerűen, de csinosan bebutorozva. Mindegyik szobasor hosszában széles corridor volt, melyre a betegek rossz időben kimehettek. Mindenütt a legnagyobb rend és tisztaság uralkodott.

Előbb a férfi betegek szobáin mentünk keresztül. Ezek most csak kevés számmal voltak itt, s csak olyanok, a kiknek lelkiállapota nem lehetett fogékony a karácsonyfa iránt. Itt láttam egy börzspeculánst, egy ábrándos politikust, egy dús gazdag fősvényt, a kit egy tüzvész mindenéből kifosztott — ők gyógyíthatatlanok voltak. Az öreg orvos azonban velük is éreztetni akarta némileg az ünnepet, s legalább finom süteményt és nagyon gyenge puncsot adatott nekik.

Tovább mentünk az örült nők szobáiba. Minél inkább közeledtünk, annál világosabb lett előttem, hogy számuk nem lehet egészen jelentéktelen. Beléptünkkor örült lárma fogadott. A nők a legnagyobb mértékben fel voltak izgatva. Tudták, hogy számukra karácsonyfa készül, s alig tudták magukat viszatartani, hogy a nagyterem ajtaját, a hol az ünnepélynek végbe kellett menni, föl ne szakítsák. Beléptünk még jobban fokozta az izgatottságot. Szerencsétlenségre a teremben levő örök nem hallották azonnal kopogtatásunkat, — az ajtó az erős nyomásnak engedett és jajgatva, kiáltozva rohantak be a nők a terembe.

A hirtelen szembejövő világosság fénye ugyan egy pillanatra megvakította őket — de aztán annál hevesebben tört ki újból az örjögés.

Hosszu, széles asztalok voltak egy hatalmas négyszögbe összeállítva, melynek közepén pompás karácsonyfa fénylett. A négyszög oldalain hosszában különféle ajándékok voltak elhelyezve, melyek főképp sütemények és gyümölcsökből, itt-ott játékszerek és más csecse-becsékből állottak.

Némelyek még mindig bámulva nézték a folyton égő pompás karácsonyfat — talán a rég mult idők homályos emlékezete sirt vissza a szerencsétlenek lelkében — egy szegény öreg asszonynak könyei omoltak ránczos arcán végig. Mások örült gyorsasággal kapkodták s pakolták táskájukba az ajándékokat.

Amott két szerencsétlen egymást átölve kibontott hajjal s ujjongó sikoltással tánczolta végig a termet mint két bacchanszó. Másik kettő viszont egy szilvaizes ferfialak bírásáért veszekedett egymással. Az orvos most hozzájuk sietett. Alakja egészen megváltozott. Magasan kiegyenesedve állott ott, tekintete, mint zivataros villám csapott le közéjük s a dühöngők félelmökben, mint két fenevad mormogva bocsátották el egymást.

A rend és nyugalom az orvos és az örök minden erőlködésére sem tudott helyre állani. Ekkor hirtelen egy jó gondolat villant meg agyában. A teremben, a mely egyszermind imaterem volt, állott egy kis orgona.

— Ha nem csalódom — szóla az orvos hozzám — ön zeneértő, nemde? Játszék ön valamely karácsonyi dallamot az orgonán. Azt hiszem ez le fogja őket csendesíteni.

Teljes erővel kezdtem meg erre játszani a szép karácsonyi éneket: „Dicsőség Istennek a menyekben.“ Az orgona úgy volt felállítva, hogy a játszó az egész termet beláthatta. Én tehát pontosan megfigyelhettem a hatást.

Alig hangzottak el az első accordok,

azonnal tökéletes csend állott be. Mintegy megkövülve állott ott az egész csoport. — A jajszó és kiabálás elnémult, a tánczolók némán álltak meg, a kapzsiak, a kik oly mohón pakolgattak, ellenállás nélkül hagyták, hogy ápolónőik ragadmányuktól megfoszszak őket. Egyik-másik hangjával kísérni kezdé az ismeretes dallamot.

— A zene hatalma itt is bebizonyult. A tomboló örjögés hatalmát megtörte és elűzte a sötét daemonokat.

Az orgona elhallgatott. Az ápolónők eközben mindegyiket az asztalhoz kijelölt helyükre vezették és azok, a kik még néhány pillanattal előbb mint valami vad bacchanszó örjögtek, most olyanokká lettek, mint valami tulboldog gyermekek, kik a karácsonyfának örülnek.

Már az örjögő nők megpillantásakor is mélyen meg voltam indulva. Most azonban a legmélyebb szánalom könyeket csalt ki szemeimből. Istenem mily borzasztó sors érhet e szerencsétleneket, hogy az ég legbecesebb ajándékát, eszüket is elvesztették.

Amott azt az öreg asszonyt, a ki mindjárt a karácsonyfa megpillantására könyekbe tört ki, saját gyermekei üzték el házából. Ama vad tánczó nők egyike azért örült meg, mivel jegyese hűtlenül elhagyta. Másoknál súlyos betegségek, eltévesztett nevelés, némelyeknél saját nagy bűneik voltak okai örütségüknek.

Szívem csordultig megtelt, siettem kifelé — az orvos észrevette mély megindulásomat és méltányolni tudta azt. Kiadta rendeleteit és aztán felszólított, hogy kövessem családjához.

Utítársnőmre hívta föl figyelmemet. „Ha Isten akarja, ma este egy családnak fogjuk ismét visszaadni atyját.“

Beléptünk az orvos családjába körébe. Itt is fényben uszott, egy karácsonyfa és mellette ült az én utítársnőm gyermekével. Mit érezhetett most ez a szegény asszony! Jól tudta, hogy a legközelebbi pillanattól függ minden, de minden.

Az orvos tehetségéhez képest nyugtatta őt és engem betolt egy mellékszobába, melynek ajtaját azonban nyitva hagyta, aztán elment, hogy elhozza a beteg férjét.

Szívem hangosan dobogott.

Néhány perc mulva visszatért. Egy sovány összeesett férfit vezetett be. Ez volt a szerencsétlen apa. Kezében még most is ott tartja göresösen Alfrédjének képét.

Föltekint — neje feléje lép gyermekével karján.

Homlokához kap, mintha valamely régi emléket akarna visszaidézni. E pillanatban a gyermek feléje nyújtja karcskáját, s amint anyja megtanítá, hozzá kiáltja: Apám, kedves apám! — A férfi felsóhajt s aztán élettelen esik össze. Gyorsan segélyére siettünk; én a tántorgó nőt vezetem a pamlaghoz, míg az orvos az összeesett férfit veszi ápolása alá.

— Mi volt ez orvos? Számított-e ön erre?

Csitt! A jó Isten mindent jóra fog fordítani!

Sőt már jóra is fordított. A beteg fölkel mély aléltságából, s első tekintete nejét és gyermekét keresi.

— Oh mily nagy beteg lehettem! Mintha egy hosszú, nehéz, álomból ébrednék.

— És ez a gonosz álom; az örütség — Istennek hála — nem is tért többé vissza s néhány hét mulva a felgyógyult boldog családjával együtt hagyta el az örültek házát.

Ernst után S. G.

A bakteriumokról.

— Három közlemény. —

Irta: *dr. Schöber Emil.*

III.

Végül még egy érdekes kérdéssel kell foglalkoznunk, hogyan vizsgálják, tenyésztik a bakteriumokat?

A bakteriumok felismeréséhez, vizsgálásához, nélkülözhetetlen egy finom nagyító üveg 1000—1500-szoros nagyítással. Az ide tartozó nagyszámu segédeszközök közül a tárgy és fedő lemezeket kell kiemelni. A tárgy- lemez egy 7—8 cm. hosszú finom, tiszta üvegből készült keskeny lemez, erre helyezük a vizsgálandó anyagot s ezt lefedjük a fedő lemezzel, mely négyszögű s minden oldala mintegy 2 cm. hosszú. Míg a tárgylemez vastag, több milliméter, addig a fedőlemez a papírnál is vékonyabb. A vizsgálandó bakteriumok tehát, két üveg közé vannak helyezve s csak így vizsgálható meg a nagyító üveggel. Nem képezheti feladatomat a vizsgálati módszereket bővebben leírnom s így csak felemlitem, hogy a bakteriumokat mindenekelőtt analinfestéssel, főképp az általánosan ösmert fuchsinnal festik meg. A festésnek köszönhető ugyszólván minden eddig elért siker e téren. Legelőször 1871-ben Weigert dr. használta, de 1877. óta Koch Róbert szabályul hozta be a bakteriumok festését s ez mai nap nagy tökélyre van vive. A festett bakteriumok a legfinomabb részleteket is kitüntetik.

Hogy tiszta bakterium-anyagot kaphassunk vagyis csak egyfélé, azt a tenyésztés által érjük el. Ez is sokféle. A tenyésztés régebben folyadékban történt, de ez sokfélekép alkalmatlan mód volt s felcseréltek a szilárd tenyésztő anyagokkal, ilyenek a főtt burgonya szeletek, tojás fehérnye stb. de leghasználatosabbak az átlátszó kocsonyák, melyek készítéséhez sok receptet van, kitűnő p. o. a haslé-pepton-kocsonya. A tenyésztés eljárása pedig a következő: azon anyagból, melyben bakteriumok vannak, platina tüvel felveszünk egy tühegynyit, ezen több millió bakterium elfér, s aztán rákenjük vagy beszurjuk a kocsonyába. A kocsonyát azután az ugynevezett költő-szekerényekbe helyezik, melyeket tetszés szerinti melegnek lehet kitenni. Az ilyen meleg fűtött szekrényekben aztán a bakteriumok jól kifejlődnek s az átlátszó kocsonyán szabad szemmel is mindjárt észrevehető foltokat, csoportokat alkotnak. Ha többféle bakterium volt a tühegyén, könnyen kiszedhetünk a kocsonyából egy tetszés szerinti fajt, mivel minden bakterium más alakú foltokat, csoportokat alkot. Könnyű tehát platina tüvel valamelyik csoportból újból egy tühegynyit kivenni s azt egy másik kocsonyába oltani, hol aztán egyedül, vetélytárs nélkül fejlődik tovább. Így kapunk tiszta tenyészeteket s ezeket vizsgálhatjuk nagyító üveggel.

Mivel azonban nagyfontosságú, hogy csak egyféle bakterium kerüljön a tárgylemezre s oda se a levegőből se kezeinkről stb. más bakterium oda ne kerüljön, azért minden tárgyat, eszközt, mely a vizsgálatnál használatos előbb vagy kiegészítő vagy ha ez nem lehetséges, magas hőfoku vizsgálatnak és pedig 100 C_o tesznek ki, vagy pedig maró anyagokkal p. o. kénsavval marnak meg, ezt nevezik „sterilizálásnak.“ Csak ezután látnak a kutatáshoz.

Megjegyzem még, hogy általánosan elfogadott szabály, hogy mielőtt valamely bakteriumra ráfoghatnánk, hogy bizonyos beteg-

ség okozója, három követelménynek kell eleget tennie: 1. hogy egyazon bakterium csupán egyazon betegségben legyen minden esetben található, 2. hogy ama bakteriumot a testen kívül sikerüljön tenyészteni, és 3. hogy a tiszta tenyészettel állatokon ugyanazt a betegséget vagy legalább hozzá hasonlót lehessen előidézni.

Nem volna ösmertetésem teljes és kerekded, ha néhány szóval meg nem emlékeznék azon bakteriumról mely napjainkban nyugalmunkat leginkább felzavarta, t. i. a kolera bakteriumról. Mint ösmertes, a kolera tulajdonképeni hazája a Gangesz folyó torkolata a szép Kelet-Indiában, ezen az aránylag kicsiny területen szakadatlanul uralkodik s itt „mordeshin“-nak nevezik. Innen legelőször 1817. jött Európába, s mivel nem célozom e betegség történelmét ismertetni, még csak azt említem fel, hogy Koch Róbertnek 1884. sikerült kimutatnia Egyiptomban és Indiában részben Európában végzett kutatásai alapján e betegséget okozó bakteriumot, melyet alakjáról komma (veszszóalaku) bacillusnak nevezett el. Nagyságuk 0,00,13—0,00,17 milliméter. E bakteriumok legjobban nőnek mesterségesen tenyésztve 37 C_o. 16_o fokon alul azonban nem pusztulnak el. A magasabb hőmérséklettel szembe már sokkal kevésbé ellentállók, így 81. C_o fölmelegítés tönkre teszi őket. Hasonlóképp nagyon érzékenyek a kiszáradással szemben. Kiszáradt állapotban 24 órán túl tovább nem élnek. Vízben főleg sósvízben (tenger vize) nagyon sokáig megtartják életerejüket. Nicati Reitsch vizsgálatai szerint a marseillei kikötő vizében 81 napig maradtak életben, a nedvességet általában véve nagyon szeretik. Ha a levegőt megóvjuk tőlük, nem szaporodnak, de életerejük megmarad. A fertőtlenítő szerekkel szemben nem valami nagy ellentállást tanúsítanak, különösen savak teszik őket nagyon hamar tönkre. Ezek volnának azon főbb eredmények melyeket Koch és utána mások vizsgálatai napfényre hoztak.

Nemsokára Koch felfedezése után a komma bacillusokban való hit nagyon megingott, mert több tudós kimutatta, hogy komma alakú bacillusok másutt is élnek; így Müller komma bacillust talált egészséges ember szájában, Deneke a sajtban, Finkler és Prior pedig a kolerahoz hasonló, de nem oly veszedelmes betegségnél a cholera nostrasnál. Csakhogy Kochnak sikerült kimutatnia, hogy mind e bacillusok mesterségesen tenyésztve nem viselkednek egyformán, másrészt s a mi a fő, egészséges testbe beoltva kolera betegséget nem idéznek elő s így a valódi komma bacillusal nem azonosak.

A komma bacillus megvizsgálása következőképp történik. A gyanus ürülékben mindenekelőtt azon sajátságos szákapelyhecskéket kutatjuk, melyekben tapasztalás szerint legtöbb Koch-féle komma bacillus szokott lenni. Találva ilyent, óvatos rázásal jól szétosztjuk az előzetesen melegen folyókká tett és körülbelül 37_o tenyésztő zselatinában; ennek megtörténte után pedig az egészet kiöntjük az ugynevezett Petri-féle kettős csészébe. A csészét ezután 20—24 C. hőmérsékleten tartjuk 24 órán keresztül; ez idő alatt a komma bacillus telepek fejlődnek, ezek eleinte apró halvány cseppecskének látszanak, melyek nem teljesen köralkuak, hanem többé kevésbé szabálytalanok és szemcséssek. Később a szemcsésesség mind kifejezettebbé válik és a környező zselatin

szétfolyik s egy kis tölcser képződik, melynek fenekére a komma bacillusok leszállanak. A többi komma bacillusok, melyeket felfedeztek, nem viselkednek így; ha tehát a fentebb említett sajátságokkal bíró telepeket találunk a zselatina lemezen és a belőle előállított mikroskopi készítmények és komma bacillusok ötlenek szemünkbe, biztosak lehetünk a felől, hogy a valódi kolera bacillusokkal van dolgunk.

Ezzel még csak főbb vonásokban is alig ismertettem a bakteriumok természetét, de ha e kevéssel is sikerült tisztelt olvasóim előtt e csodálatos, rejtélyes lények működését némileg tisztába hoznom, úgy czéloat elértem.

Nubiai népmese.

Nubia földén, a közép-nilusi vidéken élt hajdanában egy szegény szerezsen házaspár. A férfit neve: N e g o m b ó, a nő S z e l i m m a.

Negombó halászattal foglalkozott, Szelimma gyékény-kosarakat fonogatott.

Nubia ős erdeiben roppant esordákban tanyáztak az elefántok, nagyszámban barangoltak a gazellák, antilopok, rókák, vadkutyák, marmoták, foltos hiénák, majmok, zsirafok, bivalyok; a közeli Nilus-vízben pedig kényelmesen fürödtek a vizilovak, rhrinocerusok és krokodilok, hanem azért Negombó a könnyebb és veszély nélküli halászatra szorítottak.

A vidéken dus bőségben termett a tamarinda, szennafa, keser ugorka, majom kenyérfa, datolya, zézám, vadrizs, indigó; hanem azért Szelimma a kosárfonással szerzte be mindennapi ételmét.

Nagy vala a szegénység, a melyben Negombó és Szelimma élt; de míg Szelimma folyvást elégedetlenkedett és zugolódott, addig Negombó szegénységében teljesen megnyugodott.

Szelimma úgy elnézegette egy-egy csendes nyári napon a pálmák hús árnya alatt a kolibrit, a paradicsom-madarat, a marabút (óriási gólyát) és a nyargalóczot (struczot).

Vagy ha olykor a Nilus mellékfolyójának partján Negombóval üldögélt, úgy elgondolkozott merengve azon, mily gond nélkül élnek az állatok, míg ő és férje az életet keserves szegénységben kénytelenek tölteni.

Szelimma könyekig elkeseredett szegénysége miatt és sorsa ellen nap-nap mellett zugolódásra fakadt s férjének Negombónak füle hallatára több ízben kárhóztatta a pogány bálványisteneket a miatt, hogy ő róluk teljesen megfeledkeztek.

— Mit ér ez a földi élet nekünk, Negombó! — kiálta föl Szelimma — mit ér ez az élet minekünk, ha folyton csak keserűség az eledelünk! Az emberek közül millión dözsölnek kényelemben, mi pedig itt nyavalygunk inségben. Ezért ugyan nem volt érdemes születni. Ha legalább egy csinos kis házikónk, szárnyas állatokkal telt udvarunk lenne és gyümölcsös s veteményes kertünk mellette, úgy boldogan és nyugodtan élhetnénk. Így azonban jobb lenne leszállani a lelkek országába, hogy ne gyötörjön az élet nyomorúsága.

Negombó némán hallgatá Szelimma panaszát; aztán elővette hálóját és halászni ment.

Negombó az Atbara folyóhoz érve, melynek hullámai zajongva ömlöttek a Nilus vizébe, leült s parton, hogy halászszon. És

ime, egy rendkívüli nagy krokodil mutatkozott előtte s így szólt Negombóhoz:

— Negombó! Mért vagy oly szomorú? Talán elégedetlen vagy sorsoddal? Tudod-e, hogy a boldogság nem a gazdaságban, fényben, hanem a megelégedett szívben van? Mit kívánsz tőlem?

— Én meg vagyok sorsommal elégedve — válaszolt Negombó megrettenve. — Csak feleségem, Szelimma panaszkodik szüntelen. Szelimma azt mondja, hogy ha csinos házikója, szárnyas állatokkal telt udvara lenne és gyümölcsös, veteményes kert mellette, boldognak érezné magát s meg lenne sorsával elégedve.

— Menj haza Negombó — szólt a krokodil — megadtam Szelimmának, amit kívánt s ha még valami kívánni valója lesz ezután, csak jöjj ide hozzám.

Negombó haza érkezve, csinos házat, szárnyasállatokkal telt udvart és gyümölcsös s veteményes kertet talált a régi kis kunyhó helyén, amint ezt Szelimma kívánta.

Szelimma Negombót látható örömmel fogadta. Ám midőn megtudta, hogy mily könnyű szerrel jutott a csinos házikóhoz és gyümölcsös kerthez, bosszuságában sirva fakadt és módfelett elkeseredett. Szidalmazni kezdé Negombót gyávaságáért, hogy a krokodiltól oly keveset kért.

— Miért nem kérted tőle — kiálta haraggal Szelimma hogy fényes patotánk legyen. Óh én boldogtalan, — sóhajtozék Szelimma — jobb lett volna nekem nem születnem.

Negombó némán hallgatá Szelimma panaszát, aztán elővette hálóját és halászni ment.

Az Atbara folyóhoz érve, ismét megjelent a krokodil előtte és így szólt hozzá:

— Negombó! Mért vagy oly szomorú? Talán elégedetlen vagy sorsoddal? Tudod-e, hogy a boldogság nem a gazdagságban, fényben, hanem a megelégedett szívbe van? Mit kívánsz éntőlem?

— Én meg vagyok elégedve sorsommal — válaszolt Negombó. — Csak Szelimma panaszkodik szüntelen. Azt mondja, ha fényes palotája lenne, akkor meg lenne sorsával elégedve.

— Menj haza Negombó — szólt a krokodil. — Megadtam Szelimmának, a mit kívánt. Ha még valami kívánsága lenne ezután, csak jöjj ide hozzám.

Negombó haza érkezve, elámulva látta régi lakhelyén a fényes palotát, körülveve ligetekkel, varázsszépességű kertekkel, ezerféle szinpompában ragyogó virágokkal, melyek kellemes illatárral tölték be a léget. Mikor pedig Negombó a fényes palotába lépett, elkápráztatták szeméit a fehér márványból faragott szobrok, az arany csillagokkal díszített égszínű boltozatok, a nehéz szőnyegek és selyemből készült függönyök.

Negombó azt hitte egy ideig, hogy álmodik. Szelimma a palota egyik nagy termében aranyozott bársony széken ült selyem ruhába öltözve, gyémánt ékszerekkel megarkva.

Ám midőn Szelimma Negombót észrevette s annak szavaiból megtudta, mily könnyű szerrel jutott e paradicsomi állapothoz, egész lényében fölháborodott és szidalmazni kezdé Negombót gyávaságáért, hogy a krokodiltól csak ily keveset kért.

— Miért nem kértél a krokodiltól többet, Negombó! — kiálta föl Szelimma haraggal. — Miért nem kérted azt, hogy királynő legyek egy egész ország felett s

alattvalóim és rabszolgáim legyenek, a kik engem leborulva tiszteljenek?

Negombó némán hallgatá Szelimma panasztát, aztán elővette hálóját és halászni ment.

Negombó az Atbara folyóhoz érve, ismét megjelent a krokodil előtte és így szólt hozzá:

— Negombó! Mért vagy olyan szomorú? Talán elégedetlen vagy sorsoddal? Tudod-e, hogy a boldogság nem a gazdagságban, fényben, hanem a megelégedett szivben van? Mit kívánsz ismét éntőlem?

— Én meg vagyok elégedve sorsommal — válaszolt Negombó. — Csak Szelimma panaszkodik szüntelen. Azt mondja, ha királynő lenne, meg lenne sorsával elégedve.

— Menj haza -- szolt a krokodil boszszankodva. — Megadtam Szelimmának, a mit kívánt. Ha még valami kívánsága lenne ezután, csak jöjj ide hozzám.

Negombó haza érkezve, mindent úgy talált, mint a krokodil mondta. Szelimmát királynői diadémmal fején, testőrökkel körülvéve, trónon ülve találta. Voltak alattvalói és rabszolgái, akik leborulva hódoltak neki.

Ámde midőn Negombót Szelimma észrevette, dühében, boszuságában magából egészen kikelt, megtudván tőle, mily könnyű szerrel jutott királynői dicsőségre.

— Negombó! Te gyáva, hitvány teremtés! — kiálta Szelimma trónjáról felugorva. — Mit cselekedtél megint? Nem tudod, hogy engem mindezek a földi gyönyörűségek, a fény, pompa és hatalom ki nem elégitenek. Mért nem kértél a krokodiltól többet? Menj gyorsan vissza és kérd a krokodilt, hogy a adja nekem mindazt, ami e földön szivemnek boldogságot adhat és megelégedést.

Negombó némán hallgatta Szelimma panasztát, azután elővette hálóját és halászni ment.

Negombó az Atbara folyóhoz érve, szerfelett csodálkozott, hogy a krokodil őt mosolyogva fogadta, mondván:

— Negombó! Mért vagy oly szomorú? Talán elégedetlen vagy sorsoddal? Nem mondtam-e, hogy a boldogság nem a gazdagságban, fényben, hanem a szivben van? Mit kívánsz hát ismét tőlem?

— Én meg vagyok sorsommal elégedve — válaszolt Negombó remegve. — Csak Szelimma panaszkodik szüntelen. Azt mondja, ha megadod neki mindazt, a mi e földön szivét boldogíthatja, úgy meg lesz sorsával elégedve.

— Menj haza Negombó! — szolt a krokodil — megadtam Szelimmának, a mit kívánt.

Negombó hazaérkezve, ime ott a fényes palota helyén ismét régi szegény kis gúnyhóját találta s abban Szelimmát örömtől sugárzó arczezal és — megnyugodva.

És ez időtől fogva Szelimma nem panaszkodik, hanem férjével, Negombóval régi szegénységében is boldogan élt.

Dr. B.

A garabonciás diák és a sárkány.

Az aggastyán, a ki a viharok hosszú sorát látta elvonulni úgy a természetben, mint a haza történetében, édesen elmereng a mult idő emlékein és dicsőítő hymnust zeng a multnak a jelen rovására. „Nem úgy van már, mint volt régen, nem az a nap jár az égen.” Ez az öreg embernek legkedvesebb nótája, ezt dalolja leggyakrabban. Az ifju

egykedvűen hallgatja ezt a nótát és tovább fűzi ábrándképeit a jövőről. Az öregnek igaza van abban, hogy sok minden egészen másképen van most, mint volt régen. Hiába, az idő változik és mi változunk abban, hol jobbra, hol rosszabbra.

De hát mi köze van ennek a garabonciás diákhoz és a sárkányhoz, melyekről én itt szólni kívánok? Mindössze is csak annyi, hogy én ezeket a furcsa dolgokat a régen elmúlt idő lombtárából szedegtettem elő.

Mintegy 20—25 évvel ezelőtt gyakrabban említette előttem egy öreg ember, hogy: akkor volt boldog világ, mikor még garabonciás diák nyargalt a sárkánnyal a felhőkben! Persze ő saját szemével látta mind a garabonciás diákot, mind pedig a sárkányt.

Hát aztán mit csinált a garabonciás diák — kérdém az öregtől? Biz az leszállott ifju uram a sárkányról a földre és itt aztán kéregetett. Nem kellett neki egyéb csak aludt tej és kenyér. Hanem aztán volt annak had el hadd, aki üresen bocsátotta el magát a garabonciás diákot. Tudta persze ez a hamis diák, hogy hol fekszik az ilyen zsuporinak a szántóföldje és mikor felült ismét a sárkányra, hozott egy olyan terhes felhőt, mely jégesővel és tüzzel pusztította el a szivtelen fűsvénynek minden termését. A jó emberek földjét sohasem bántotta, hanem csak a rossz embereket. Már szinte ismerték az emberek a garabonciás diákot és a félelemtől reszketve, szó nélkül nyujtották át neki a tejes köcsögöt és egy darab kenyeret, hadd menjen tovább Isten hírével.

Különösen hangzott az én fülemben ez a mesészerű beszéd s azon gondolkodtam, hogyan lehetne az öreget jobb utra téríteni. Ámde ez mindjárt kezdetben nagy feladatnak látszott. Gondoltam, hogy valami természeti tüneményről lehet itt szó, mert jégeső is szerepel benne, meg tűz is; de hogy rendes ítéletet mondhassek felette, látnom kellene a garabonciás diákot és azt a szörnyeteg sárkányt. Miért is arra kértem az öreget, hogy mutasson nekem egyszer egy eleven garabonciás diákot és egy tüzes farku sárkányt. Jaj ifju uram — válaszolja az öreg — garabonciás diákot látni nem könnyű dolog, mert hát csak akkor száll az le a felhőből, mikor épen megéhezik és ki tudja akkor is, melyik községbe tér be kéregetni. Már sárkányt inkább lehetne látni, ámbár mostanában ez is nagyon ritka dolog, hiszen azért mesélem mindig: Nem úgy van most, mint volt régen, nem az a nap jár az égen!

Tudja ifju uram a régi időben, mikor én még új házias voltam, úgy aratás táján alig volt nap, hogy sárkányt ne láttunk volna. Akkor volt az — instálom alásan — mikor nap nap mellett hat hétig is mindig zuhogott az eső; mikor a villámlás majd elvette a szemem világát, a dörgés megreszketette a földet és hullott a menykő, mint a záporosó. Kint hevert a buza a szántóföldön heteken keresztül. Sok része ki is csirázott, hanem azért jutott is, maradt is. Hej, mégis csak boldog világ volt az!

Egy sokat mondó sóhaj fejezte be az öreg ember beszédét s nekem éveken át nem volt alkalmam az öreggel beszélni a garabonciás diákról és a sárkányról.

Egyszer azonban egy nyári nap délutánján ismét találkoztam az öreggel. Jó kedve volt s csakugy hömpölygött a szóáradat ajkairól, főleg akkor, midőn a régi jó idők képezték a beszéd tárgyát. A nap szép verőfényes volt, csak itt-ott uszkált egy-egy báránnyelű az azurkék légtengerben. Azalatt,

míg az öreg gazdag tapasztalatainak évkönyvéből érdekesebbnél érdekesebb lapokat recitált előttem, az idő kereke, lassu mozgással is nagyot haladt. Az égboltozat azalatt mind jobban és jobban iparkodott felhőköpenyét befoltozni. A báránnyelűk mindig sürűbben csatlakoztak egymáshoz, mi közben különböző fantasztikus alakot képeztek. A szemhatár nyugati részén egy sürű fekete tömeggé folytak össze az alsóbb réteg alakjai, míg a magasabb réteg felhői egy szörnyeteg alakját tüntették föl. Szóval egy közelgő vihar előjelei mutatkoztak a szemhatáron.

Az öreg ember még midig jóízűen beszélt az ő élményeiről és csupán akkor pihent egy kicsit, mikor lélekzetet vett. Én csupa fül és szem voltam azalatt, míg az az öreg, mint egy vén história gyors egymásutánban morzsolta az eseményeket. Mivel azonban beszélgetésünk a szabad ég alatt történt, nem kerülte ki figyelmemet a gyorsan közeledő vihar sem. Az öreg is vetett egy-egy pillantást a tornyosuló felhőkre. Egyszer mintha csak elmetszették volna az öreg beszédjének a fonálát, félbehagyja a megkezdett tárgyat s oly gyorsan kiált fel, mint aki egy régen keresett drága portékát hirtelen megtalált.

— No nézze ifju uram — kiáltja az öreg lelkesülten — ott van a garabonciás diák és a sárkány! Kíváncsian oda tekintek, ahova az öreg mutat. Hát mit látok? Látok egy szörnyeteg alakot felhőből, melynek alsó része, mint egy fényes fekete szalag nyulik ki s majd a földre ér.

Amint ezt a csodálatos alakú felhőt megpillantottam, mindjárt tisztába voltam vele, hogy ezt csak a babonás felfogás tarthatja eleven sárkánynak. A garabonciás diákot pedig a legfigyelmesebb vizsgálat dacára sem voltam képes megláthatni a sárkány hátán.

Az öreg ember magánkívül volt örömben, hogy végre valahára mégis megmutathatta nekem a sokat emlegetett sárkányt. A garabonciás diákot igaz ő sem látta délezzeg paripáján sarkantyus csizmában; de azért ez őt legkevésbé sem zsenirozta, örömet nem zavarta, mert hát mindjárt talált ő erre kádenciát. Azért nem látszik a garabonciás diák — suttogja az öreg — mert most alszik a sárkány hátán és be van takarva sötét köpenyével.

Mosolyogtam az öregnek naiv okoskodásán és szerényen bár, de azért mégis határozottan tévesnek mondtam az öregnek felfogását a garabonciás diákról és a sárkányról. Ez az észrevétel láthatólag bántotta egy kissé az öreget, mert sietett megjegyezni, hogy manapság már csak gúnyt üznek az öreg ember tapasztalataiból, pedig hát ha látta volna ifju uram, minő pusztítást vitt végbe a sárkány tüzes farkával a veteményekben, akkor tudom nem mondaná, hogy a sárkány mesebeszéd!

Az öregnek erélyes válasza gondolkodóba ejtett, hátha mégis igaza van neki, nem ugyan abban, hogy a garabonciás diák által kormányzott sárkány pusztít a szántóföldeken; hanem abban, hogy a felhő néha leereszkedik a földre és ennek tüzes világa mint egy tüztenger pusztítja a növényzetet.

Az élettapasztalat, valamint a természettudományokkal való foglalkozás arról győzött meg engem, hogy az ilyen sárkányféle mendemondának valami természeti tünemény képezi az alapját, melyben a romboló erőket a képzelet, sárkány, garabonciás

diák és más efféle furcsaságokkal helyettesíti. Kétségtelenül állott előttem, hogy itt is egy sajátságos természeti tüneményről van dolgunk. A jégesővel nem sokat kellett törődnöm, hiszen mindnyájan ismerjük romboló hatását a növényzetre; ámde a sárkány farka hogyan perzsel fel utjában mindent, ez rejtély volt előttem, mert erre nézve a lecsapó villámok nem adnak kifogástalan magyarázatot. Évek hosszú sora egyetlen egy adatot sem szolgáltatott a rejtély megoldásához s már már azt hittem, hogy a sárkány tüzes farkának pusztításához nincs hasonló tünemény a természetben.

Egyszer azonban egy nevezetes természettudományi munka¹⁾ került a kezembe. Ebben a munkában le van írva egy régi háború története, mely 1839. év június 18-án Chatenay községet elpusztította. Ebből a leírásból nagyon könnyen megérthetjük azt, mi lehetett a régi időben az a pusztító sárkány. De megérthetjük belőle egyszersmind azt is, hogy a sárkány farka nem egyéb, mint a földig lebocsátkozott felhőoszlop, melynek tölsér alakja van s azért a tudósok tölsérnek is hívják. A sárkányfark tüze pedig nem más, mint a tölsérből a földbe áramló villamosság.

Csakugyan van hát olyan természeti tünemény, ahol egy tüzes oszlop éppen egy rombol és pusztít, mint az én öreg emberem mesés sárkánya és garaboneziás diákja. Persze az ilyen természeti tünemény nem gyakori jelenség, főleg az alföldön. Hegyes vagy dombos vidék sokkal jobban kedvez neki, mint az alföld.

Hogy miért ritka ez a tünemény egyáltalán s miért ritkább az alföldön, mint a hegyes vidéken, az elég világosan megérthető a következőkből:

A tünemény csak akkor állhat elő, ha két villamos felhő egymás fölé kerül s ugyanzólván ugyanazon helyen huzamosabb ideig vesztegel; vagy pedig egyforma lassu mozgással egy irányban halad mindkettő. Ámde még ez a körülmény sem elegendő egymagában a tünemény létrehozásához, hanem szükséges még, hogy mind a két felhő egymű villamossággal bírjon, mert csak ekkor van meg a lehetőség arra nézve, hogy a felső felhő az alsót letaszithassa egészen a földig. Miután pedig ezek a kedvező körülmények ritkán fordulnak elő mind egyszerre, azért ez a tünemény egyáltalán ritkán fordul elő.

Azt is könnyen elképzelhetjük, hogy nagy mennyiségű villamossággal kell bírni a két felhőnek, hogy a taszítás képes legyen az egyik felhőt egészen a föld színéig üzni. Minél magasabban van az alsó felhő a föld felett, annál hatalmasabb erő szükséges a letaszítására; ámde az a föld felett mindig magasabban lebegnek a felhők, mint a hegyes vidék felett, még pedig két oknál fogva. Először azért, mert az alföld mélyebben fekszik, mint a hegyes vidék. Másodszor azért, mert az alföld felett mindig melegebb a levegő, mint éppen olyan földrajzi fekvésű hegyláncok felett. Már pedig a melegebb levegő mindig nagyobb magasságba üzi a fellegeket, mint a hidegebb levegő. Ez az oka annak, miért ritkább ez a tünemény az alföldön, mint a hegyes vidéken.

Az én öreg emberem állítólag az alföldön látta a sárkányt, meg a garaboneziás diákot, még pedig olyankor, midőn gyakori viharok és esőzések voltak. Nem lehetetlen, hogy a sok vihar közül egyik vagy másik-

nál megvoltak ama kedvező feltételek, melyek a nevezett tüneményt létrehozhatták.

Sajnálom, hogy a szegény öreget fel nem világosíthatom, mert sirja felett ide s tova két évtized vihara vonul keresztül, de azért még sem tudtam elhallgatni a titkot, hát ha hasznát veheti egyik vagy másik olvasóm, aki szintén hallott már valamit a garaboneziás diák és a sárkány meséjéről.

Perényi János.

Ilyenre is van szükség.

Vannak emberek, a kiket *közkezdveltség* neveznek; a társadalom valóságos *szivacsai*; minden és mindenki által megtölthetők és kifacsarhatók. Igen nagy kelettségnek örvendenek; minden házban feltalálhatók; senki sem *becsüli* őket, de mindenki szereti maga körül, mint a jó szerszámot, mely mindenre használható.

Az embert e célra már gyermekkorától nevelni kell, különben soha nem lesz „*nagyvilági*” emberré.

Miként a kengyelfutókról beszélnek, hogy lépöket vagy májokat kivágják, úgy a *nagyvilági* embernek, hogy azzá legyen, előbb szívet és agyát kell eltávolítani.

Már a gyermekkorban el kell a nevelést kezdeni. Az ilyen gyermekeknek minden pillanatban alászsolgáját kell mondani, s a mellett a fellábon meghajtani magát — mint egy vén kisasszonynak, mindenre *készönöm szépen*-t mondani; mindenkinek rang s kor szerint *kezetcsókolni*, mindenkit per *bátyám* titulálni s mindenkit *néninek* nevezni.

Semmit sem szabad kérnie, ne hogy megtanulja, hogy saját akarata is van; hangozson, bátran a világért sem szabad beszélnie, hisz ez által *bizonyos önállóságot tanusítana!* Ellenmondani még ha igazsága van is, az meg éppen nem szabad, hisz *nemillenek!* mindenkinek szépen kezdet adni, mindenkihez odamenni, mintegy jó nevelésű *kutyácskától* megkövetelik.

Az ilyen *nagyvilági* gyermek természetes aztán, hogy egykor *nagyvilági* emberré is válik!

A gyermek után jön az ifju, minden lánynak udvarol, az imádott névnapja estéjén az *obliigát* éjjeli zenét el nem felejtí, zeneműveket, olvasmányokat hord, a kedves virágjait ápolja, a kanári piskótájáról gondoskodik, segít pamutot gombolyítani, színházi s hangverseny jegyeket hord, a *zálogosdít* rendezi, előtánczos a négyesben, a zongora hangolót megkeríti, himzési mintákat választ, segít selyemfonalra gyöngyöt fűzni, az aranyhalacsáknak kenyérmorzsat és vizet ad stb. stb. Az ilyen *nagyvilági* fiatalemberből lesz aztán a *nagyvilági* ember!

A „*nagyvilági*” ember mindenütt ott van, ahol jól lehet enni és inni, minden hirt, minden véleményt rögtön kitünőnek talál. Mindent dicsér, a mit a háziasszony dicsér, s mindent elítél, a mit az elítél.

A megtestesült tolerancia!
Fő elve a vallásszabadság; zsidó vagy keresztény, az neki mindegy, csak jó asztalt tartson;

Az ily *nagyvilági* ur gyalázza X urat, ha Y ur is gyalázza, dicséri X-et ha Z ur szintén dicséri.

Tapsol a művésznek, mert szomszédjának tetszik, s kritizálja a vacsoránál, ha a szemben ülő is azt teszi.

Egy lélegzetvételre *igent* és *nemet* mond, ha ugyanazon dologról két személylyel beszél.

A *nagyvilági* ember jó felolvasó, kártyamatványokat, társasjátékokat rendez, minden műkedvelőt elragadónak talál, titokban azonban kineveti; egyik társaságból a másikba indul, a mit egyik szomszédjának reggel helyeselt, azt este a másiknál letagadja.

Minden érkező művész vagy művésznőhöz betolakodik, kocsiról gondoskodik; társaságokba vezet, pártot, tapsolókat szervez az ujságok *megdolgozását* magára vállalja stb.

A „*nagyvilági*” embernek mindenki szá-

mára van egy mosolya, ha azonban hátat fordít, a vállát vonogatja, a társaság élető eleme; csak olyan dolgokban mond ellent, melyekről éppen azt akarja, hogy állittassék.

Csak azért sért meg valakit, hogy annál szebben megkérhesse.

Olyan mint az asztalkendő, melylyel mindenki száját törli! Váltópénz, mely ma itt, holnap ott forog. Üres tükör, mely semmit sem mutat, s élete olyan, mint a futár, mely ma ezért, holnap azért koptatja lábát. Szíve mint a rosta melybe vizet öntenek, mindent átbocsát, semmi sem marad benne. A „*nagyvilági*” ember közkezdveltségű, mert mindent bizonyít, amire felkéri. Egy ily emberről mondja A. asszony B.-nek: Ismeri X urat? Valóban kedves ember; a megtestesült jóság! Mire A. asszony így felel: „Oh igen, jól ismerem; valóban kedves ember! Holnap nálam fog ebédelni.”

Saphir.

Korkérdések.

Van az ugy néha, hogy nincs az embernek pénze. Velem is megtörténik többször. Ilyenkor megyek sétálni. Milyen séta lehet az, mikor üres az ember zsebe? Talán nem is séta.

Megint kijárást magam untig fáradtig kerülve a kéregetőket — ezeknek ugyan tartozom Istentől vett sok jótétemény fejében, de nem akartam nyomoruságukat csalódással tetézni. Végre az esti szürkület haza hajtott, mint a madarat a fészkére.

Keresem a gyufát tubákszinű rokkom zsebeiben. Nincs. Keresek egy krajezárt, Nincs.

Ó szent magányosság, mikor a lélek önmagával társalog. Egy szál gyufa nem nagy valami, egy krajezár nem sok, de jelenleg egyik sem létezik, csak a reménység rajzolja elém halvány vonásokat.

Reménység, ha megcsalsz, de hiszen nem aranyhegyeket óhajtok, csak szükségst kívánok.

Ime! eszembe jut, hogy van még két eladó kalendárium.

Ebben az időben melleleg kalendáriumot szoktam árulni.

Teszem pedig ezt önzetlenül, jól tudva azt, hogy Magyarország művelődéstörténelmében nevem feljegyezve nem lesz, tudva azt, hogy a közvélemény reám s a kalendáriumra nem lesz egyhangulag kedvező, de tudva azt, hogy az ünnepek, névnapok napok, hónapok s az időjárás miatt mennyire nélkülözhetetlen könyv a kalendárium. Tudva azt, hogy minden jó és rossz családhoz mennyire szükséges egy jó kalendárium, amelyben a ház apraja nagyja sok hasznost és mulattatót, illetve hasznosmulattatót megtalál, jól tudva azt, hogy sok helyen ez a család egyedüli könyve.

Teszem ezt, mint már mondtam, önzetlenül. Az a pár krajezár, amit nyerek, csak éppen gyufára elég s le nem ronthatja azon érdememet, a melyik nincs.

Jóllehet tehát elismerésre nem számítok, örömmel tapasztalom, hogy a hála nem halt ki egészen az emberek szívéből s hogy nagy becsülésnek örvendenek mindazok előtt, kik velem üzleti összekötésben vannak s a kik fel képesek fogni e szó horderejét; kalendárium.

A kalendáriumot részint magam hordom el, részint megbizottam által eszközlöm az elhordást.

A kevés üzleti nyereséget, a mihez egyik évben jutok, mint az egyiptomi hét sovány téhen a hét kövéret, felemészti a másik bukás. Ez nem lankaszt. Többféle kalendáriumot hozatok, magam ingyen olvasom és ez által magamat művelem.

Nem lévén pénzem, lévén két kalendárium, meg volt a mentő eszköz.

Elvittem egyet egy ismerős helyre, a hol régen kértek egy jó kalendáriumot. Ésti szürkületben, hónom alatt kalendáriummal remegve kopogtattam, vajjon otthon lesznek-e s lesz-e „*apró pénz*”? Ennek híján szoktam hitelezni, mert én reám is várnak.

¹⁾ Guillemin. A mágnesség és elektromosság.

Beléptem. Nyakra főre dicsértem a kalendáriumot. Hogy az „Szent család naptár,“ mennyire szükséges egy jó családnak, mi sok szép minden van benne, csak harmincz krajczár.

Csaknem azt hittem jobban kell dicsérnem a másikféle rovására, a melyik elfogyott, nehogy eszükbe jusson.

Elmondtam a tavalyiból Amerika felfedezését, az ideiben a pécsi templomról kezdem beszélni mesziről kiindulva úgy, hogy unni kezdtek.

Kérdezték hogy kell-e fizetni. Elhalálag, de érthetőleg mondtam, hogy „kell.“ Eppen ez kell, gondoltam hirtelen.

Kifizettek, vettem gyufát, haza mentem, rágyutottam, olvasgattam. Egyszer csak lámpám nagyot pislant, vége a világosságnak. Le kellett feküdnöm, a kalendárium árából csak a nyereség volt az enyém.

Csaknem zúgolódtam. Eszembe jutottál világ Megváltója, kit szűz Anyád szegényes jászolban szült, rongyokba takart.

Szobám világosságának enyésztevel a világosság lelkemben egyre nőtt. Láttam a szegények hajlékát, az emberek millióinak az élet nehéz gongyjaival sűrűn beültetett ingatlanát bevilágítva Általad. Panasz helyett imát hallottam.

Kommunizmus, szocializmus, munkás kérdés megoldva e világ fényénél, hol a valódi felebaráti szeretet nyíltan önfeláldozólag működik. Hol a jog tiszteletben van, bár a vagyonra éhező tekint. Hol a dús önkényt ad, a szegény boldogul, hol a törvény szent, mert isteni tekintély őrzi.

Aki elég vakmerő ezen világosságot az emberek szívéből kioltani, számoljon a következményekkel, mielőtt háza tűzénél látná. A kor kérdéseire a kereszténység nagy eszméje a felelet, a hit világa a fény, melytől szétszakad a setétség, az Üdvözítő és szent tanítás, a béke.

F. L.

Egy bölcs ember bolond városban.

— Tragikomoedia nyolcz felvonásban. —

Volt egyszer egy város, — s aligha nem még most is fennáll — a melyben majdnem annyi bolond volt, mint a mennyi a lakos. Midőn egy bölcs ezt meghallotta, azonnal utra kelt, hogy a lakosokat, ha ugyan lehetséges, kigyógyítsa bolondságaikból.

Még el sem érte a várost s már is négy bolondságot vett észre s ugyanannyit a városban.

Meglehetős messze a várostól igen gyors léptekben izzadságtól és portól egészen ellepve jött a bölcs emberrel szemben egy küldött.

A bölcs a küldöthöz lép és kérdezi tőle:

— Hova, hova oly sietve, barátom? Mi járatban vagy?

— Hopp, — monda az egészen megzavarodva, — el is felejtettem, hogy hova kell mennem. Már most ismét vissza kell futnom a városba és megtudnom küldetésem célját.

Minő bolondság! Egy városi hatósági küldött, oly nagy utat tesz meg anélkül, hogy tudná, hogy hova és minő küldetésben.

Ámde nem nagyobb esztelenség-e egy egész életnek vándorutját megfutni, anélkül, hogy az ember tudná, miért s hova vezet utja?

Tovább halad erre a bölcs ember a város felé s nem nagyon messze ettől több ifjut lát, a kik egy kocsin tüskön-bokron, dombon-völgyön vágtatnak keresztül és majd itt, majd ott fordulnak fel. Egészen elesodálkozva közeledik a különös kéjutatókhoz

és, Uram fia! mit lát? Hát egy teljesen vak kocsis ül a bakkon.

— Az Isten szerelméért! — kiálta hozzájuk — hát elment az eszetek, hogy egy vak embert ültettek a bakra és reá bizzátok a lovak kormányzását, sőt még drága élteteket?

— Eh, mit! — válaszolák a duhaj esztelenek — mi szándékosan választottunk vak kocsist magunknak, hogy egész vakon menjünk neki a világnak s ebben különös élvezetet találunk. És ha egyikünk vagy másikunk a felfordulásnál el is töri csontját vagy oldalbordáját, nem nagy baj. Van nekünk a városban egy igen ügyes orvosunk, a ki minden balesetet jól meg tud gyógyítani.

No már hol kell ennél esztelenebb beszéd és bolondabb cselekvés?

Pedig — lám, — hány ily esztelen kéjutató van az élet gidres-gödörös útján, a kik az egyedül biztos vezetőt, az isteni törvényt, a bakról, akarom mondani a fejből és a szívből kidobva, egy vak kocsist, a szenvedélyt, ültetik abba.

A bölcs megérkezik a városhoz s az első, a mit a város előtt lát: egy vesztőhely, mely felé egy óriási embert épen akkor vezetett egy vékony czérnaszálon egy gyöngye leányka.

— Hé, óriás! — kiált hozzá a bölcs — hát miért nem téped szét azt a vékony fonalt, hogy megmenekülj a szégyenteljes haláltól?

— Ah, — sohajta fel az óriás, — nem téphetem szét a czérnaszálat, akarva nem akarva kénytelen vagyok megadnom magamat sorsomnak.

Nemde nagy esztelenség egy óriásnak azt hinni magáról, hogy nem képes szétszaggatni a fonalt, melynél fogva őt egy sokkal gyöngébb teremtmény halálra hurezolja.

Pedig — lám — szakasztott ilyen azoknak esztelensége is, a kik hagyják, hogy rosz hajlamaik és szokásaik hadd vonszolják őket a veszélybe, mert azt hiszik, hogy képtelenek a rosz szokások kötelékeiből kibontakozniok.

A bölcs most átment a város kapuján. Csak hogy ép oly kényelmesen mehetett volna be a kapu mellett is, mivel a város falai levoltak rombolva. Okát kérde a lerombolásnak és a kapustól ezt a feleletet nyeri: „A tisztelt városi magistratus romboltatta le a falakat, mivel fentartásuk sokba került. Lássá — folytatá tovább a beszédes kapuőr — a mi bölcs magistratusunk 100 tanácsosból áll; de mindnyájan ahhoz vannak már szokva, hogy ellenmondás nélkül azt tegyék, a mit közülök a legfiatalabb hoz indítványba. No hát nemrég ez a legfiatalbb tanácsos hozta javaslatba, hogy a város szépitése végett a sötét falakat rombolják le földig és — a mint látja — a javaslat végre is van hajtva.

No ennek az esztelenségét sem kell sokat magyarázni. És mégis — fájdalom — hányan követik e példát? Hányan tartanak ily tanácsot fejükben s szívében s hoznak ily esztelen határozatokat. A régi, a minden-ség urától kirendelt öreg tanácsosok: az ész, lelkiismeret, vallás, okosság, törvény stb. alig jutnak szóhoz s gyöngye szavuk hatástalan marad; a legifjak tanácsadók: az önzés, önszeretet tulkiáltják azt és határoznak.

A bölcs tovább menve a városban, két embert lát feléje jönni, a kik egy hosszú

gerendát vonszoltak, de mindegyik ugyanazon végén és azzal egy házba akartak menni. Mivel azonban mind a kettő egyszerre akart belépni és egyik sem akarta a másikat előre engedni, nagyon természetesen egyik sem tudott belépni a szűk ajtón.

Esztelenség bizony ez is, melyet a világban más szóval tulságos ambícióknak hívnak. Ennek rabjai mindenütt első akarnak lenni és a viláért sem adnák át helyüket másnak. Azért nagyon sokszor egyik sem jut célhoz.

A bölcs most egy házba ment be, hogy meglássa, mint folynak ott a dolgok. És mit látott? A szolgák és a szolgálók drága ruhákban szépen feleziczomázva ott ültek és dőzsöltek a fényesen terített asztalnál. Az úr azonban és a háziasszony piszkos, rongyos ruhákban száraz kenyeret evett egy szögletben.

Ez a felfordított világ régen a pogány rómaiaknál tényleg uralkodott is — a saturnaliak ünnepén, de csak — három napig. Némely keresztényeknél azonban egész évekig tart. A testet, a szolgát, a lélek szolgáját, a mig csak a pénz tart, vagy — hitel, napokint etetik, itatják, drága ruhába bujtatják s mindent megadnak neki, a mit csak kíván. A lélek? Az úrnő? Az jó, ha olykor száraz kenyeret kap.

A bölcs ezután egy vendéglőbe fordult s ott már igazán mindent felül muló bolondságot látott. A vendéglős bevezette a pinczéjébe, a hol — hallatlan látvány — a pinczér ott ült a földön nevetve s nézte, mint foly a drága bor a földre.

A bölcs csak biztatja: álljon fel gyorsan s dugja be a csapat s vessen véget ez esztelen pazarlásnak; de a pinczér meg sem mozdul s még jobban ki is neveti a jóakaró tanácsot.

Azt hiszi talán valaki, hogy ily bolondság sem fordul elő máshol a világon? Oh, bárcsak úgy volna. Csak hogy nincs úgy. A mikor születünk, Isten ez árnyékvilágban egy törekeny edényt bizott őrzésünkre, a testet, telve az életnek drága folyamával. Hogy mennyi van belőle, nem tudjuk, de hogy foly, azt látjuk és mi ott ülünk a földön gondtalan nevetve, nem törődve azzal, hogy minden cseppjéről számot kell majd adnunk.

Miután a bölcs a pinczéből kijött, hogy egy kissé szétnézzen még a bolond városban, betért egy mészároshoz, a ki épen akkor vágta le szándékosan az egyik ujját.

— Mit csinál jó ember? — kiálta hozzá a bölcs. Miért teszi ezt?

— Hát véletlenül megsértettem az ujjam — felelé az okos mészáros — s mivel ezen csekélységért nem érdemes az orvoshoz mennem, inkább levágtam az egész ujjamat, hogy legalább egy „becsületes“ sebet vigyek az orvoshoz.

No ilyet igazán még nem látott a világ — gondolja talán magában valaki. Pedig bizony látott, olyanoknál, a kik a kis hibákért nem tartják érdemesnek a gyónásban lelki orvoshoz fordulni s aztán félelem nélkül rohannak nagy vétkekbe és veszedelmekbe.

A mészárosnak ezen bolondságát már nagyon szívére vette a bölcs ember s legott elhagyta a várost.

Azért irtam le én is csak ennyi bolondságot, pedig mennyi lehetett még hátra.

S.